

Katariina Peltola

**HEVOSVOIMALLA HYVÄÄ OLOA -
HEVOSTOIMINTARYHMÄN KOKEMUKSIA**

**Opinnäytetyö
KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Huhtikuu 2011**

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TARKOITUS	3
2.1 Aiheen valinta	4
2.2 Toiminnallinen opinnäytetyö	4
2.3 Aikaisempia opinnäytetöitä	6
3 HEVOSTOIMINNAN MONET KASVOT	8
3.1 Hevostoiminta	9
3.2 Terapeuttinen ratsastus	10
3.3 Hippoterapia	11
3.4 Heilpedagoginen ratsastus	12
3.5 Vammaisratsastus	12
3.6 Ratsastusterapia	13
4 SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA	15
4.1 Mitä on sosiaalipedagogiikka	16
4.2 Yhteisöllisyys	18
4.3 Toiminnallisuus	18
4.4 Elämyksellisyys	20
5 TOIMINNAN KUVAUS	21
5.1 Suunnittelu	22
5.2 Toteutus	23
5.3 Arviointi	26
6 POHDINTA	31
LÄHTEET	36
LIITTEET	

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Ylivieskan yksikkö	Aika Huhtikuu 2011	Tekijä/tekijät Katariina Peltola
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn nimi Hevosvoimalla hyvää oloa - Hevostoimintaryhmän kokemuksia		
Työn ohjaaja Kirsi Herranen-Somero, Marja Savolainen	Sivumäärä 43 + 11	
Työelämäohjaaja		
<p>Opinnäytetyöni tarkoituksena oli kerätä lasten kokemuksia, miltä hevostoimintaryhmässä toimiminen tuntuu. Tavoitteina olivat onnistunut ryhmäytyminen sekä vuorovaikutuksen syntyminen toisten lasten ja hevosten välillä. Tavoitteena oli myös saada lapset kuuntelemaan ja noudattamaan annettuja ohjeita. Tarkastelin asiaa lasten sekä heidän vanhempiensa kautta.</p> <p>Opinnäytetyöni oli toiminnallinen ja se toteutettiin yhteistyössä Ellun Tallin kanssa. Hevostoimintaryhmä koostui viidestä 9-17 –vuotiaasta lapsesta, joilla oli jonkinasteisia sosiaalisia ongelmia kuten puutteita sosiaalisissa taidoissa, keskittymis- ja tarkkaavaisuushäiriöitä sekä ylivilkkautta.</p> <p>Opinnäytetyöni aineiston keräsin osallistuvalla havainnoinnilla. Lisäksi käytin kyselylomakkeita alku- ja loppuarvioinnissa. Vanhemmat täyttivät alkuarviointilomakkeen, mutta loppuarviointiin vastasivat sekä lapset että vanhemmat.</p> <p>Hevostoiminta oli näiden lasten kohdalla menetelmä, joka antoi heille paljon jännittäviä elämyksiä. Hevostoiminta lisäsi rohkeutta, iloisuutta ja eloisuutta sekä auttoi näkemään ympäristön positiivisia puolia. Hevostoiminta antoi lapsille tekemistä ja he odottivat innokkaasti seuraavaa kokoontumiskertaa.</p>		
Asiasanat Elämyksellisyys, hevostoiminta, sosiaalipedagoginen hevostoiminta, talliyhteisö, toiminnallisuus, yhteisöllisyys		

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Ylivieska	Date April 2011	Author Katariina Peltola
Degree programme Degree programme of social work		
Name of thesis Promoting wellbeing through horse activities - Experiences of a horse activity group		
Instructor Kirsi Herranen-Somero, Marja Savolainen		Pages 43 + 11
Supervisor		
<p>The purpose of this thesis was to collect children's experiences of how it feels to take part in a horse activity group. The aims of this thesis were successful grouping and creating interaction between children and horses. Also the aim was to get children to listen to and to follow the instructions. The issue was examined through children and their parents.</p> <p>The thesis was proactive and it was executed in cooperation with Ellun Talli (stable of Ellu). In the horse activity group there were five children aged 9 to 17 years who had some kinds of social problems such as lack of social skills, concentration and attention disorders and hyperactivity.</p> <p>The material of this thesis was collected by participant observation. In addition questionnaires were used at the beginning to get more information. The questionnaires were also used at the final evaluation. The parents filled in the first questionnaire but the final evaluation was filled in both by the children and the parents.</p> <p>The horse activity was a method which gave to these children lots of exciting experiences. Horse activity gave the children more courage, cheeriness and vitality. It also helped them to see positive sides of the environment. Horse activity gave children something to do and they waited anxiously for the next group meeting.</p>		
Key words Communality, experimental, functionality, horse activity, social pedagogic horse activity, stable society		

1 JOHDANTO

*"Meillä on nopeita hevosia rohkeille ratsastajille...
Meillä on hitaita hevosia rauhallisille ratsastajille...
Meillä on isoja hevosia isoille ja pieniä hevosia pienille ratsastajille...
Meillä on nuoria hevosia nuorille ja vanhoja hevosia vanhoille ratsastajille...
... ja heille, jotka eivät ole ennen ratsastaneet, meillä on hevosia, joilla ei ole ennen ratsastettu..."*

Ote erään tallin seinältä

Hevonen on uljas eläin, joka herättää ihmisissä ihailua ja mielenkiintoa. Moni haaveilee ratsastamisesta ja siinä mielessä yllä oleva teksti on varsin osuva kaikessa humoristisuudessaan, vaikka hevosen kanssa harrastusmahdollisuudet ovat lähes rajattomat. Suomessakin on vihdoin yhä enenevässä määrin ymmärretty hevosen terapeutti vaikutus, mikä on muualla maailmassa tiedetty jo pitkään. Ratsastuksen on tiedetty olevan terapeutista, mutta nyt myös kaiken sen muun hevosen ympärillä tapahtuvan toiminnan on todettu vaikuttavan yhtä positiivisesti ihmisen psyykkeeseen. Tätä toimintaa ymmärretään nyt myös hyödyntää. Parhaimmillaan ihmisen ja hevosen suhteesta syntynyt vuorovaikutus voi olla todella erityinen ja ainutlaatuinen.

Viime aikoina sosiaalipedagoginen hevostoiminta on saanut hyvin palstatilaa mediassa. Se tuntuu olevan nouseva trendi, jolle ei loppua näy. Hyvä niin, sillä hevosista voisi löytyä apua syrjäytymisen vaarassa ja sosiaalisten ongelmien kanssa painiville nuorille. Kun luottamus ihmisiin on mennyt ja epäluulo kalvaa, eläimeen on helppo luoda kontakti ja hakea siitä kaveria. Vaikka hevonen on iso eläin, sitä voi halata ja kukaties, takasin voi saada hellän tönäisyn pehmeällä turvalla pienen hörähdyksen kera. Tällöinen turpaterapia ei ole haitaksi kenellekään ja samalla se on aivan toisenlainen tapa toteuttaa itseä, vahvistua ja voimaantua. Keski-Eurooppa ja Britannia ovat olleet edelläkävijöitä hevosen käyttämisessä ihmisen psykofyysisen kokonaisuuden hoidossa. Tämän on myös tiede myöhemmin todistanut.

Suomessa Kuopion yliopisto on ollut sosiaalipedagogisen hevostoiminnan edelläkävijä ja varsinaisen koulutuksen alullepanija. Vuodesta 2002 lähtien Kuopion yliopisto järjesti ensimmäisen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ammatillisen täydennyskoulutuksen sosiaali- ja terveystieteiden sekä opetusalan ammattilaisille, joilla on mahdollisuus soveltaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan työmenetelmiä työssään. Koulutuksen perustana on yliopistollinen sosiaalipedagoginen teoriaopetus ja sen soveltaminen. Nykyisin koulutuksesta vastaavat myös Turun yliopisto ja Ypäjän Hevosopisto. Koulutukseen on osallistunut niin sairaanhoitajia, lääkäreitä ja psykologeja kuin erityisopettajia, koulukuraattoreita, toimintaterapeutteja ja talliyrittäjiäkin.

Minun opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö, joka toteutettiin yhteistyössä yliveskalaisen Ellun Tallin kanssa. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan viimeaikainen hyvä näkyvyys mediassa, oma mielenkiinto hevosiin ja halu työskennellä lasten/nuorten kanssa antoivat potkun ottaa yhteyttä tallille. Syntyi idea pienestä hevostoiminnan ryhmästä. Puhun vain hevostoimintaryhmästä, sillä varsinaisessa sosiaalipedagogisessa hevostoiminnan ryhmässä vetäjänä pitäisi olla alan ammattilainen, jolla on pohjana myös yliopistotason sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutus. Nyt ryhmämme vetäjänä toimi Ellun Tallilla ratsastuksen tuntiopettajana toimiva Marika Hintta.

Ryhmä koostui viidestä lapsesta, joilla oli jonkinasteisia sosiaalisia ongelmia, puutteita sosiaalisissa taidoissa, ylivilkkautta sekä keskittymis- ja tarkkaavaisuushäiriöitä. Toiminnallinen osuus toteutettiin kesän 2009 aikana Ellun Tallilla Yliveskassa. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli kerätä lasten kokemuksia, miltä ryhmässä toimiminen tuntuu. Tavoitteina olivat onnistunut ryhmäytyminen sekä vuorovaikutuksen syntyminen toisten lasten ja hevosten välillä. Tavoitteena oli myös saada lapset kuuntelemaan ja noudattamaan annettuja ohjeita. Ratsastuksenopettaja Marikan henkilökohtaisena tavoitteena oli saada ryhmän toiminta jatkumaan vielä senkin jälkeen, kun meidän kokoontumisemme päättyivät.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TARKOITUS

*”Enkä huoli huolimahan:
 annan huolia hevosen,
 suuripäisen päivitellä.
 Hevosell’ on pää parempi,
 kaulasuonet kantavimmat”
 Kanteletar*

Lähes jokainen pikkutyttö on jossain vaiheessa elämäänsä joutunut hevuskärpäs-puraisemaksi. Hevosia ihastellaan läheltä ja kaukaa ja tallille on päästävä lähes hinnalla millä hyvänsä. Unelma omasta hevosesta elää voimakkaana. Minäkään en poikkea tästä joukosta. Yksi pieni talutusratsastushetki osuuspankin pihassa 8-vuotiaana ja Pessie-poni vei täysin sydämeni. Lähin ratsastustalli sijaitsi noin 15 kilometrin päässä ja sinne päästiin noin kaksi kertaa viikossa. Kesällä useammin, kun pystyi kulkemaan pyörällä. Kesällä myös osallistuttiin ratsastusleireille. Leireillä pystyi aina hetken kuvittelemaan, että oikeasti omisti hevosen.

Joitakin vuosia myöhemmin aloin ratsastuksen ohella seurata raveja ja ravihevosta. Raveissa käytiin niin usein kuin niitä paikkakunnallamme järjestettiin. Kun ratsastustalli, jossa olin käynyt, lopetti toimintansa ja uusi aloitti, en sopeutunutkaan tähän muutokseen ja niin hevoset jäivät taka-alalle. Myös murrosiän mukanaan tuomat muut kiinnostuksen kohteet tulivat ajankohtaisiksi ja ratsastus valitettavasti jäi harrastuksista.

1990-luvun puolivälissä aloitin ratsastamisen uudelleen, kävin ”omiin nimiini” ratsastamassa kaksi kertaa viikossa eräässä maatilamatkailukohteessa. Sekin jäi muutaman kuukauden jälkeen, kun elämässäni tapahtui muutenkin isoja muutoksia. Jälleen 2000-luvun puolivälissä hevoset ravasivat jälleen elämääni, kun tuttavapiiriin ilmaantui ihmisiä, joilla oli hevosia. Aloin uudelleen kulkea tallilla ja siellä tapasin nykyisen elämänkumppanini, joka on hevospäivähenkeen ja vereen. Tallissamme on tällä hetkellä viisi entistä, nykyistä ja tulevaa ravihevosta. Minä uskon, että kun hevuskärpänen jossain vaiheessa elämää puraisee oikein kunnolla, eivät hevoset ikinä katoa sydäimestä. Heppahöperyys on pysyvää ja voi ilmetä

niin monin eri tavoin. Itse nautin eniten pitkistä ja rauhallisista metsälenkeistä kärkeillä ja talvisin reellä sekä karsinoiden putsamisesta. Lannanhajussa talikko kädessä sitä oikeasti tuntee elävänsä.

2.1 Aiheen valinta

Halusin tehdä opinnäytetyöni jostakin sellaisesta aiheesta, mikä minua itseäni oikeasti kiinnostaa. Pitkän pohdinnan jälkeen mietin, miten mielenkiintoista olisi tutkia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutuksia sellaisiin lapsiin/nuoriin, joilla on jonkinlaisia vaikeuksia sosiaalisissa taidoissa, sosiaalisia ongelmia tai keskittymis- ja tarkkaavaisuushäiriöitä. Tältä pohjalta lähdin työtäni suunnittelemaan ja toteuttamaan. Ylivieskalaisen ratsastustallin Ellun Tallin ratsastuksenopettajasta sain toteutukseen yhteistyökumppanin. Ideoista syntyi toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tarkoituksena oli kerätä lasten kokemuksia hevostoimintaryhmästä. Kokeemukset ja elämykset ovat olennainen osa sosiaalipedagogiikka ja kun siihen lisätään hevostoiminta, päästään lähelle sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Koska sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa vetäjänä toimii koulutettu pedagogi ja meidän ryhmässä vetäjänä oli ratsastuksenopettaja, käytän ryhmästä ja toiminnasta nimitystä hevostoimintaryhmä.

Opinnäytetyössäni halusin kokemusten kautta vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Miltä lapsesta tuntui toimia ryhmässä?
- Minkälaista vuorovaikutusta syntyi?
- Miltä tuntui ottaa ohjeita vastaan ja noudattaa niitä?
- Miten onnistui toimiminen hevosten/ponien kanssa?

2.2 Toiminnallinen opinnäytetyö

Minun opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö. Tutkimusmenetelmä työssäni on kvalitatiivinen eli laadullinen. Aineistonhankintamenetelmänä olen hyödyntänyt suurimmaksi osaksi osallistuvaa havainnointia. Sen lisäksi olen hankkinut tietoja kyselylomakkeilla.

Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on toteuttaa ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai järjestyttämistä. Alasta riippuen se voi olla esimerkiksi ammatilliseen käytäntöön suunnattu ohje, ohjeistus tai opastus, kuten esimerkiksi perehdyttämisopas tai turvallisuusohjeistus. Se voi olla myös jonkun tapahtuman toteuttaminen kuten esimerkiksi messuosaston tai konferenssin järjestäminen riippuen koulutusalaista. Toiminnallisessa opinnäytetyössä on tärkeää, että siinä yhdistyvät käytännön toteutus ja sen raportointi tutkimusviestinnän keinoin. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9.)

Tutkimushaastattelujen sijasta tutkimusaineistoa voi kerätä myös havainnoinnilla, joka tapahtuu esimerkiksi osallistuvalla havainnoinnilla tai tarkkailemalla ihmisten toimintaa jossakin tilanteessa. Se ei kuitenkaan tarkoita, että tutkijalla ja tutkittavalla pitäisi olla läheinen kontakti. Havainnoinnin avulla saadut havainnot vastaavat kysymyksiin mitä ihmiset tekevät ja miltä asiat näyttävät, mutta ei sitä, mitä ihmiset sanovat. Näin tutkimus ei vastaakaan siihen, miksi ihmiset tekevät niin kuin tekevät. Tämä edellyttää, että havaintoaineistoon yhdistetään myös muuta tutkimusaineistoa, esimerkiksi teemahaastattelua. (Vilkkä 2005, 119-120).

Osallistuva havainnointi on hyvä tapa saada tietoa tutkittavasta niin yksilönä, yhteisönsä jäsenenä kuin suhteessa tutkijaankin. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkijalla on rooli, jonka avulla hän tekee havainnoita tutkimastaan ilmiöstä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Tutkija osallistuu tutkittavan yhteisön elämään ihmisenä ja tutkijana ja usein tutkimustilanteessa roolit lomittuvat keskenään. Osallistuva havainnointi on hyvä keino tutkia ja kehittää ajattelu- ja toimintatapoja sekä vuorovaikutusta työelämän toimijoiden kesken, sillä se korostaa omakohtaisia kokemuksia ja käsityksiä. (Vilkkä 2005, 120). Osallistuva havainnointi on tutkimusaineiston keräämisen metodina varsin oiva etenkin silloin, kun tutkittavasta yhteisöstä tiedetään etukäteen vain vähän tai tieto ilmenee hiljaisena tietona. Hiljaisella tiedolla tarkoitetaan sitä tietoa, joka on hankittu aistimalla, tekemällä ja harjaantuttamalla käytännöllistä tietoa ja taitoa. Tieto ja taito koostuvat henkilökohtaisen kokemuksen avulla esimerkiksi seuraamalla ja toistamalla toisen tekemistä. (Vilkkä 2005, 120-121).

Itse käytin työssäni osallistuvaa havainnointia aineistonhankintamenetelmänä, koska pääsin lähelle tutkimuskohdetta ja pystyin havainnoimaan tutkimuskohteen toimintaa, joka tapahtui luonnollisessa ympäristössä eli talliympäristössä. Havainnoinnin avulla sain parhaiten tietoa siitä, mitä kokoontumiskerroilla todella tapahtui. Tässä tapauksessa tärkeää osallistuvan havainnoin kannalta oli, että pääsin kuitenkin osallistumaan ryhmän toimintaan kokonaisvaltaisesti. Se auttoi minua pääsemään sisään tutkittavaan yhteisöön eli hevostoimintaryhmään. Havainnointi menetelmänä sopii erityisen hyvin tilanteisiin, joita on vaikea ennakoida ja jotka muuttuvat nopeasti (Riittinen 2010. 25.). Hevostoimintaryhmässä tilanteet saattoivat muuttua nopeastikin eikä aina tiennyt varmuudella, mitä seuraavaksi tapahtuisi. Erityislapset ja vaistonsa varassa toimivat hevoset/ponit loivat haasteita eikä tilanteita aina pystytty ennalta arvaamaan.

Pelkästään osallistuvalla havainnoilla ei vastattu kaikkiin tutkimusongelmiini vaan tarvitsin avukseni laadullista tutkimusmenetelmää saadakseni vastauksia miksi- ja miten –kysymyksiin, jotka ovat keskeisiä kysymyksiä kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Näitä varten laadin kyselylomakkeen, joka täydensi osallistuvasta havainnoinnista saatuja havaintoja tuoden tutkittavien lasten ja nuorten ”ääntä” ja näkökulmia esiin.

2.3 Aikaisempia opinnäytetöitä

Olen käyttänyt opinnäytetyössäni lähteinä useita muita opinnäytetöitä, sillä sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta on vielä suhteellisen vähän materiaalia saatavilla, joskin tämän oman prosessin edetessä aineistoa on ilmestynyt muun muassa lehtiartikkeleiden muodossa. Mielestäni se osoittaa nousevasta trendistä ja tulevaisuudessa materiaalia on varmasti paljon paremmin saatavilla.

Hevostoiminnasta sosiaalipedagogisena työmenetelmänä on Eeva Lätti tehnyt opinnäytetyön Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakouluun vuonna 2007. Hän kartoitti työssään ne lastensuojelun sijaishoitoyksiköt, joissa harjoitetaan hevostoimintaa ja keräsi niiden työntekijöiden kokemuksia, näkemyksiä sekä asenteita liittyen

hevostoiminnan käyttämiseen ja kehittämiseen työmenetelmänä. Lätin työ on kvantitatiivinen.

Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa on tehty useampikin sosiaalipedagogista hevostoimintaa käsittelevä opinnäytetyö. Vuonna 2009 Marjut Toivanen selvitti toiminnallisessa opinnäytetyössään Hevostoimintaa päihdekuntoutujan arjessa, mitä hevostoiminta tuo päihdekuntoutujan arkeen ja mikä sen merkitys on kohde-ryhmän toiminnassa. Miia Riittisen vuonna 2010 tekemässä opinnäytetyössä Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kehittäminen ja käyttöönotto Sippolan Koulukodilla tekijä kuvasi, miten sosiaalipedagoginen hevostoimintaa kehitettiin koulukodille sopivaksi työmenetelmäksi. Samalla seurattiin, miten käyttöönottoprosessi onnistui kyseisessä koulukodissa.

Diakonia-ammattikorkeakoulussa tehtiin vuonna 2010 kaksi mielenkiintoista opinnäytetyötä hevostoiminnan mahdollisuuksista. Niina Hyytinen käsitteli toiminnallisessa työssään Hevosvoimat käyttöön: Helmi-hevostelua seurakunnan erityisnuorille, miten hevostoiminta vaikuttaa seurakunnan ylläpitämän tyttöjen ryhmän jäsenten itsetuntoon osallistuminen ja aidon kohtaamisen kautta. Tavoitteena oli myös tarjota onnistumisen kokemuksia kehittää vuorovaikutustaitoja.

Myös Susanna Haapiaisen Sosiaalipedagoginen hevostoiminta toimintakyvyn tukena on toiminnallinen opinnäytetyö. Siinä tekijä selvitti, kuinka vaikuttavaa sosiaalipedagoginen hevostoiminta on siihen osallistuneiden toimintakyvyn kannalta. Vaikuttavuutta selvitettiin asiakkaiden omasta näkökulmasta.

Essi Lauronen teki vuonna 2010 opinnäytetyön Savonia-ammattikorkeakoulussa. Kvalitatiivisessa Sosiaalipedagoginen hevostoiminta osana ADHD-lapsen kuntoutusta –opinnäytetyössä tutkittiin, onko sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta hyötyä ADHD-lapsen päivittäisissä toiminnoissa. Arvioijina toimivat lasten vanhemmat.

3 HEVOSTOIMINNAN MONET KASVOT

*”Tytär, joka ei vaivaudu nostamaan
sormeaankaan kotona, on sama lapsi,
joka pyöräilee vimmatusti kaatosateessa
viettääkseen koko aamupäivän tallissa
lantaa luoden.”*

Samantha Armstrong

Hevoset ovat ilahduttaneet ihmisiä jo tuhansien vuosien ajan. Nykyhevosen esi-
vanhemmat tosin ilahduttivat esi-isiämme lähinnä pannulla, sillä villihevoset olivat
saaliseläimiä; niitä metsästettiin ja käytettiin ravintona kuten muitakin villieläimiä.
Ajan myötä paimentolaiskansat ryhtyivät pitämään hevosia kotieläiminä vuohien ja
muiden tapaan ja pikkuhiljaa hevonen kesyyntyi, mutta vasta, kun ihminen oppi
ratsastamaan, hevonen näytti todellisen arvonsa. Siitä tuli pääasiallinen kulkuväli-
ne ja sitä kesti 1900-luvun alkuun asti. (Draper 1999, 9.)

Isosta koostaan huolimatta hevonen on hyvin herkkä eläin ja se reagoi nopeasti
ihmisten mielentiloihin. Hevosen yhteisöllinen terapeuttisuus perustuukin siihen,
että se antaa ihmiselle suoraan ja välittömästi rehellisen ja rakentavan palautteen
siitä, miten ihminen toimii muiden ihmisten kanssa. Hevosen antama sosiaalinen
palaute voi kuitenkin olla helpompi ottaa vastaan kuin ihmisten antama palaute,
sillä hevonen ei syrji eikä tuomitse. (Pitkänen 2008, 47). Koska hevonen on perus-
luonteeltaan lempeä ja herkkä eikä se syrji ihmistä, se sopii erinomaisesti kuntou-
tukseen. Hevonen, aivan kuten muutkin eläimet, vaatii hellyyttä ja huolenpitoa ja
sitä kautta se kasvattaa vastuuseen. Hevonen on laumaeläin, joten sen kanssa on
kommunikoitava, saatava aikaan vuorovaikutusta. (Lauronen 2010, 17).

3.1 Hevostoiminta

Hevostoiminnan kautta henkilö, joka on ihmisiin pettynyt, arka ja epäsosiaalinen henkilö voi saada rohkeutta ja aktivoitua tai aggressiivinen ja ylisosiaalinen henkilö voivat löytää parempia tapoja toimia muiden ihmisten kanssa. Hevostoiminta parantaa erityisesti vuorovaikutus- ja tunnetaitoja, sillä hevosen kanssa vuorovaikutus syntyy yleensä heti ja luonnostaan. (Pitkänen 2008, 47). Etenkin nuorilla itsetunto kasvaa, kun nuori huomaa osaavansa hallita isoa ja vahvaa eläintä. Hevosen kanssa puuhastelulla on aina valtava merkitys, sillä ihminen kantaa vastuun hevosen hyvinvoinnista (Lauronen 2010, 17).

Vaikka ihmisillä on lukuisia määrä tärkeitä seura- ja kotieläimiä, hevonen sopii kaikkein parhaiten terapiaeläimeksi. Hevosilla on äärettömän herkkä ruumiinkieli, rikas tunneviestintä ja kehittyneet sosiaaliset kyvyt. Hevonen on lempeän rehellinen peili, josta ihminen näkee oman tunnemaailmansa. Hevonen sopii terapiaeläimeksi myös siksi, että se on ihmisten lailla kiinnostunut ympäristöstään ja muista lajeista. Fyysisesti ihmistä kiehtovat hevosessa sen suuri koko, kauneus ja lämpö. Psykologisesti hevonen antaa ihmiselle mahdollisuuden ja rohkeuden pukea sanoiksi sellaisia kokemuksia, joista ei välttämättä muuten uskaltaisi tai osaisi kertoa. (Pitkänen 2008, 18-19).

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja elämyksellisyys ovat avainsanoja, joista hevosen avulla hankitaan kokemuksia ja nämä kokemukset kasvattavat esimerkiksi nuorta yhteisöllisyyteen opettamalla sosiaalisia taitoja ja oman elämän hallintaa. Talliyhteisö on yhteiskunnan pienoismalli ja tällä tavoin voidaan opittuja sosiaalisia taitoja soveltaa sosiaaliseen toimintaan. Tallitoiminta avaa harjoittelulle oivat puitteet. Koska hevostoiminta opettaa kokemusten ja elämysten kautta itsetuntoa, hevosen hoidossa vastuun ottamista ja vuorovaikutusta sekä yhteisöllisen perustan kautta normaalin elämän pelisääntöjä, hevostoiminta on erityisen suosittua lastensuojelun piirissä. (Okulov 2005) Tallilla vastuun antamisesta nuorelle ei ole kysymys nuoren käyttämisestä tallin vastuullisena työntekijänä vaan aikuisen ohjauksessa tapahtuvaan toimintaan osallistumisesta. Nuorelle annetaan vastuuta oikeassa suhteessa hänen ikäkauteensa ja edellytyksiinsä. (Koistinen 2005, 6).

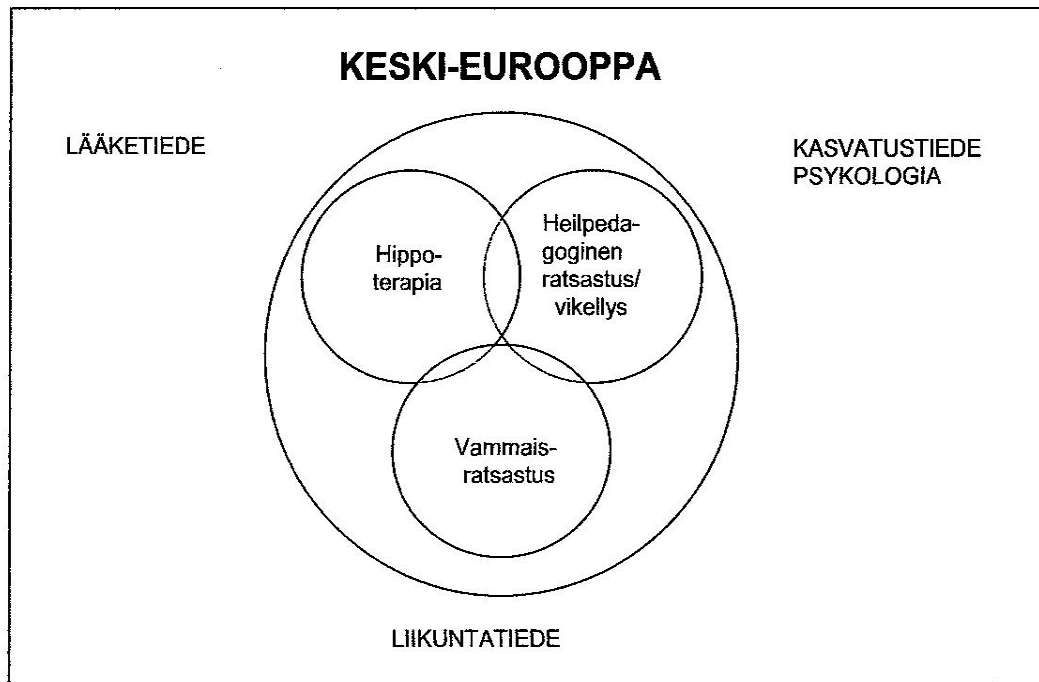
Kun puhutaan hevostoiminnasta yleisellä tasolla, tarkoitetaan sillä kaikkia hevostalilla tapahtuvaa toimintaa aina hevosen harjauksesta ruokkimiseen ja ratsastamisesta lannan luontiin. Hevostoiminta voi myös olla yrittämistä ja kilpailemista. Hevostoiminta ei katso ikää, kokoa, sukupuolta vaan harrastajia voi olla vauvoista vaareihin ja murkkuikäisistä mummoihin. Hevostoiminnalla on parhaimmillaan syrjäytymistä ehkäisevä sekä kuntouttava vaikutus. (Suomen Ratsastajainliitto).

Tallityöt, hevosen hoitaminen, liikkuminen hevosen kanssa ratsastaen tai ajaen auttavat jaksamaan ja olo tulee paremmaksi. Hevosta hoitaessaan ihminen kokee läheisyyttä, hoivan antamista ja vastaanottamista. Hevosen fyysinen lämpö, joka on vähän ihmisen lämpöä korkeampi rentouttaa ja vahvistaa mieltä (Pitkänen 2008, 16-17).

3.2 Terapeuttinen ratsastus

Anne Lindsberg ja Minna Nädasi ovat opinnäytetyössään tutkineet ratsastusterapiaa kehitysvammaisten lasten kuntoutusmenetelmänä. He ovat työssään käyttäneet Halosen pro gradu-työssään (1992) kehittämää terapeuttisen ratsastuksen osaluomallia, jossa selvennetään, mitä terapeuttiseen ratsastukseen kuuluu Keski-Euroopassa (KUVIO 1) ja mitä Suomessa (KUVIO 2).

Terapeuttinen ratsastus käsittää kaiken ratsastukseen ja hevosen käyttöön liittyvät terapeuttiset tarkoitukset. Terapeuttinen ratsastus voidaan jakaa kolmeen osaluomeseen eli hippoterapiaan, heilpedagogiseen ratsastukseen ja vammaisratsastukseen. (Lindsberg & Nädasi 2002, 7.)

KUVIO 1. Terapeuttisen ratsastuksen osa-alueet Keski-Euroopassa (Halonen 1992, 2)

3.3 Hippoterapia

Hippoterapia on lääkintävoimistelijan ohjauksessa suoritettua kuntoutusta, jossa hevonen toimii välineenä erilaisten kroonisten sairauksien hoidossa. Hippoterapiaan päästään lääkärin määräyksestä. Kuntoutuksen kohteena ovat ensisijaisesti lapset, joilla on aivovaurion aiheuttama liikuntavamma, esimerkiksi CP-vamma. (Saastamoinen 2005, 22).

Hippoterapialla tarkoitetaan kuntoutusta, joka tapahtuu lääkintävoimistelijan ohjauksessa. Yleensä hippoterapiaa käytetään kroonisen liikuntavamman aiheuttavien sairauksien, kuten CP-vamman hoitoon. (Työllistävä Hevonen 2010.) Hippoterapia perustuu hevosen selän liikkeisiin sekä hevosen ruumiinlämpöön, joka on noin puolitoista astetta korkeampi kuin ihmisen ruumiinlämpö. (Vainionpää 1998, 2.)

3.4 Heilpedagoginen ratsastus

Heilpedagoginen ratsastus on verrattavissa ratsastusterapiaan. Heilpedagogisen ratsastuksen tavoitteet ovat psykososiaalisia. Esimerkiksi käyttäytymis- ja puhehäiriöisille sekä kehitysvammaisille heilpedagoginen ratsastus toimii kasvatustapahumana, jossa hevosella on suuri merkitys. Heilpedagoginen ratsastus on tavoitteellista ratsastusta ja näitä tavoitteita voivat olla muun muassa motivaation, huomiokyvyn, itsekontrollin ja –kunnioituksen parantaminen. Ratsastus toimii erityisopettajan, psykologin tai vastaavan ohjauksessa. (Vainionpää 1998, 2-3.)

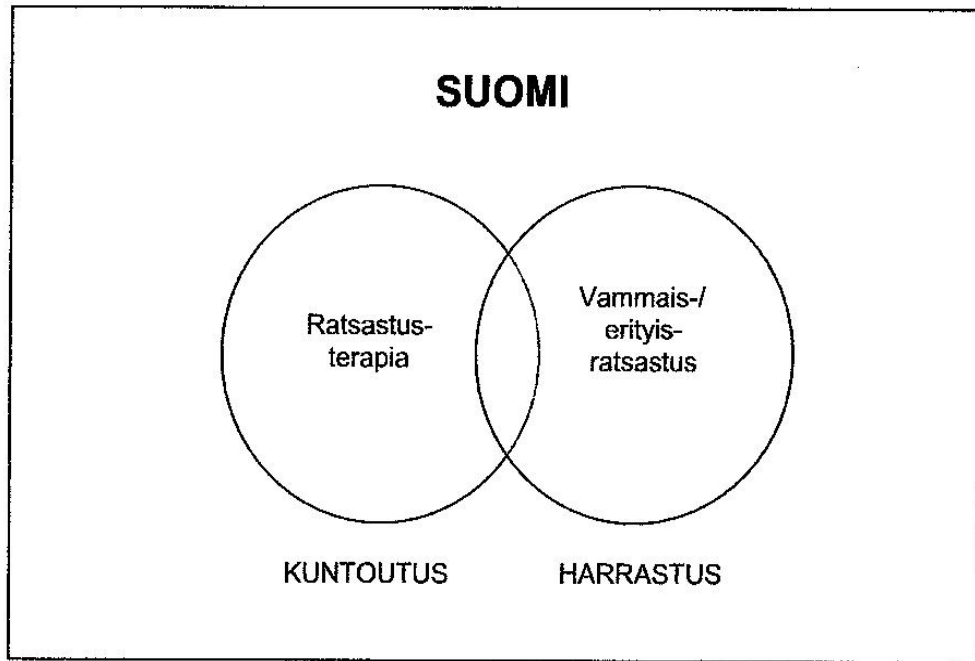
Heilpedagoginen vikellys on tavoitteiltaan vastaava heilpedagogisen ratsastuksen kanssa, mutta vikellyksessä terapeutti juokсуттаа hevosta ympyrässä pitkällä liinalla. Heilpedagogista vikellystä käytetään Euroopassa jonkin verran. (Vainionpää 1998, 3.)

3.5 Vammaisratsastus

Vammaisratsastuksessa hevonen toimii kumppanina vammaiselle ratsastajalle. Ratsastuksen ohjauksesta vastaavat koulutetut ratsastuksenopettajat. Vammaisratsastuksessa ratsastajaa aktivoidaan hevosen avulla ruumiillisesti (fyioterapia), henkisesti (psykoterapia) ja sosiaalisesti (sosioterapia) auttaen häntä näin sopeutumaan vammaansa. (Saastamoinen 2005, 22.)

Vammaisratsastus, joka ei ole mikään erityislaji vaan tavallisen ratsastuksen sovellus, sopii kaikille niille, jotka eivät ole välttämättä halukkaita urheilemaan. Se on passiivisempi vaihtoehto aktiiviselle urheilun harrastamiselle. (Vainionpää 1998, 3.)

KUVIO 2. Terapeuttinen ratsastus Suomessa. (Halonen 1992, 2)

Siinä, missä Keski-Euroopassa terapeuttisen ratsastuksen vaikutukset on jaettu psyykkiseen, fyysiseen ja lääketieteelliseen osa-alueeseen, Suomessa terapeuttinen ratsastus on painottunut kuntoutukselliseen (ratsastusterapia) ja harrastukselliseen (erityisratsastus) suuntaan. Suomessa ratsastusterapia on kokonaisvaltainen kuntoutusmuoto, joka on ammennettu heilpedagogisesta ratsastuksesta lisäämällä siihen aineksia hippoterapiasta. Erityisratsastus taas vastaan eurooppalaista vammaisratsastusta. Koska nimenä vammaisratsastus kuvaa lajia huonosti, sillä kaikki harrastajat eivät ole vammaisia, puhutaan mieluummin erityisratsastuksesta. (Vainionpää 1998, 3.)

3.6 Ratsastusterapia

Ratsastusterapiassa lähestymistapa ja näkökulma ovat yksilöstä lähtevää ja keskittyä hevosien ja ihmisen vuorovaikutukseen. (Koistinen 2005, 5). Ratsastusterapia on yksilöllistä, suunnitelmallista ja tavoitteellista kuntoutusta, jos tavoitteena ei ole ratsastustaitojen opettelu vaan tarkoitus on hevosien avulla oppia oman kehon,

mielen ja/tai käyttäytymisen hallintaa. Se on aina tavoitteellista toimintaa, jossa terapeutti ohjaa ihmisen ja hevosen välistä vuorovaikutusta niin, että kuntoutujalle asetetut tavoitteet saavutetaan. Ratsastusterapia on osa asiakkaan kokonaiskuntoutusta. (Suomen Ratsastusterapeutit ry). Ratsastusterapia ei ole vain ratsastamista vaan se on myös monipuolista toimimista hevosen kanssa, kuten esimerkiksi tallitöiden tekemistä ja hevosen hoitamista. (Aro 2003, 15.) Sosiaalipedagoginen hevostoiminta sisältää paljon yhtymäkohtia seikkailu- ja elämyspedagogiseen ajatteluun ja tällä tavoin se eroaa ratsastusterapiasta, joka lähtee yksilöstä ja keskittyy enemmän pelkästään ihmisen ja hevosen vuorovaikutukseen. (Koistinen 2005, 5).

Sosiaalipedagoginen ratsastusterapia eroaa ratsastusterapiasta myös siten ettei se keskity asiakkaan psykofyysiseen kuntoutukseen vaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta pyrkii tukemaan ja lisäämään asiakkaan psykososiaalista toimintakykyä erilaisilla toiminnallisilla ja kasvatuksellisilla menetelmillä talliympäristössä (Saastamoinen 2005, 22). Ratsastusterapia kuntoutusmuotona kokonaisvaltainen ja sitä antavat koulutettu terapiahevonen ja ratsastusterapeutti (Aro 2010, 21-22). Terapiahevoseksikaan ei sovellu mikä tahansa hevonen. Tärkeintä hevosessa on luonne ja hevosen luotettavuus. Terapiahevosen pitää olla peloton ja luonteeltaan tasainen sekä sen tulee suhtautua jokaiseen ihmisen tekemään toimintaan ystävällisesti. Tämän lisäksi sen tulee olla oppivainen ja vastaanottavainen. (Lanne & Siironen 2006, 19).

Ratsastusterapia on toiminnallista terapiaa, jossa henkilö on mukana kokonaisvaltaisesti eli kehollaan, tunteillaan ja ajatuksillaan. Ratsastusterapian ykkösvaatimus on turvallisuus ja sen edellytyksenä on luottamuksellinen ja toimiva vuorovaikutus ratsastajan, hevosen ja terapeutin välillä. Ratsastusterapeutin ja hevosen tulee olla tähän tehtävään koulutetut (Suomen Ratsastusterapeutit ry). Terapeutilla on koulutus ja ammattitaito, joka auttaa asiakasta kuntoutumaan ja tukee hänen kuntoutumisprosessiaan (Aro 2010, 19).

4 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

*”Hevonen kuvastaa sitä,
millainen ihminen haluaisin olla
- vahva, voimakas ja kaunis -
ja se pystyy antamaan meille pakotien
arkisesta elämästämme.”
Pam Brown*

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan juuret juontavat ratsastuspedagogiaan, joka on ollut useassa maassa jo pitkän aikaa toimintana käytetty toimintamalli. (Koistinen 2005, 4). Ratsastuspedagogialle ei löydy varsinaista käännoästä tai käsitettä, mutta Suomessa siitä käytetään nimitystä sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja sillä tarkoitetaan sosiaalipedagogisen toimintamallin soveltamista käytäntöön (Saastamoinen 2007, 8). Keski-Euroopassa, Yhdysvalloissa sekä Pohjoismaista Tanskasta ja Ruotsista löytyy talleja ja toimintakeskuksia, jotka tekevät työtä lasten ja nuorten ennaltaehkäisevää ja myös korjaavaa työtä syrjäytymiskiirteen katkaisemiseksi tai jo syntyneiden vaurioiden korjaamiseksi yhteisöllisen ja sosiaalisen kasvun näkökulmasta. (Koistinen 2005, 4).

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei ole sosiaalipedagogisten periaatteiden mukaan vain työtapa vaan se on laajempi kokonaisuus, tapa ajatella. Kun hevostoiminnasta löytyy sellaisia tarkoituksia ja muotoja, joissa ja joiden kautta sosiaalipedagogisen ajattelun ja toiminnan kriteerit täyttyvät, voidaan puhua sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Kuitenkaan nämä kriteerit eivät ole täysin ehdottomia vaan suhteellisia ja se osaltaan vaikeuttaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täsmällistä määrittelyä (Saastamoinen 2007, 9).

Vaikka sosiaalipedagoginen hevostoiminta tähtää syrjäytymisen ehkäisyyn ja sosiaalisen kasvun tukemiseen, se perustuu toimintaa, jossa asiakas toimii hevosen kanssa luonnollisessa ympäristössä ja toiminnan tavoitteena on, että asiakas pystyisi vahvistamaan omaa toimintakykyään. Hevostoiminta on laajaa ja kokonaisvaltaista toimintakyvyn tukemista ja se pyrkii tukemaan toimintakyvyn kaikkia eri osa-alueita (Saastamoinen 2005, 21). Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa kes-

keisintä on vuorovaikutus ihmisen ja hevosen välillä sekä se yhteisö, jossa toiminta tapahtuu. (Lätti 2007, 10)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan lähtökohtana on ihmisen ja hevosen vuorovaikutus sekä talliyhteisö, jossa toiminta tapahtuu (Suomen Ratsastajainliitto). Sosiaalipedagoginen hevostoiminta perustuu sosiaalipedagogiseen ajatteluun ja toimintaan, jossa sosiaalinen ja pedagoginen näkökulma ihmiseen, yhteiskuntaan, sosiaaliin ongelmiin ja niiden ratkaisemiseen kohtaavat. Sosiaalipedagogiikka pyrkii ehkäisemään ja lieventämään sosiaalisia ongelmia ja taistelee yhteiskunnassa ilmeneviä vääryyksiä vastaan pedagogisin keinoin. (Hämäläinen & Kurki 1997, 12-15).

Koko toiminta pohjautuu sosiaalipedagogiikan peruseräpäätteisiin eli yhteisöllisyyteen, toiminnallisuuteen, elämyksellisuuteen sekä dialogisuuteen eli henkilön aitoon kohtaamiseen. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta perustuu omiin kokemuksiin ja niiden kautta oppimiseen ja asioiden oivaltamiseen. Hevosen hyvinvointi on tavallaan se väline, jota käytetään osoittamaan myös ihmisen hyvinvointi esimerkiksi siisteys, ravinto, ruoka-ajat, liikunta ja riittävä lepo. (Suomen Ratsastajainliitto) Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan, joka on Okulovin (2005) mukaan kuin yhtä kuin talliyhteisöpedagogiikka peruseräpäätteet ovat toiminnallisuus, elämyksellisyys ja yhteisöllisyys. Tässä hevonen on väline, jonka avulla tallitoiminnassa hankitaan niitä kokemuksia, jotka kasvattavat ja opettavat nuorta esimerkiksi sosiaalisia taitoja ja oman elämän hallintaa.

4.1 Mitä on sosiaalipedagogiikka?

Sosiaalipedagogiikka sanana sisältää kaksi erilaista käsitettä: sosiaali ja pedagogiikka. Pedagogiikalla tarkoitetaan yleisesti oppia kasvatuksesta tai kasvattamisen taitoa. Sosiaalisella taas tarkoitetaan jotakin, mikä liittyy vuorovaikutukseen, mikä on toisia huomioon ottavaa, yhteisöllistä, solidaarista tai yhteiskunnallista. Yhdistelmänä nämä kaksi käsitettä voisivat tarkoittaa kasvatuseräpäätteitä, jossa painottuu yhteisöllisyyden ja vuorovaikutuksen näkökulma. (Hämäläinen 1999, 14.).

Sosiaalipedagogiikan voidaan katsoa koostuvan teoriasta ja käytännöstä. Siinä vahvasti korostuu ajattelu ja tekeminen, teoria ja käytäntö sekä niiden yhteenkuuluvuus ja vuorovaikutus. Teoria ja käytäntö eivät aina kulje täysin käsi kädessä, sillä sitä voidaan tarkastella ja määritellä niin monista erilaisista lähtökohdista käsin. (Hämäläinen 1999, 17.). Sosiaalipedagogiikka ei ole vain tiede, joka tyytyy kuvaamaan ja selittämään ongelmien syntyä ja vaikutuksia vaan se on se menee suoraan asian ytimeen ja kysyy, mitä ongelmille voidaan ja mitä niille pitäisi tehdä. Näin se sisältää hyvin käytännöllisen ja toiminnallisen lähtökohdan. Sosiaalipedagogisen toiminnan käytäntö syntyykin siitä, että toimijat ajattelevat sosiaalipedagogisesti. Tämä tarkoittaa ammatillisesti sitä, että henkilöt hahmottavat työnsä lähtökohdat ja tarkoitukset sosiaalipedagogisesta teoriasta katsottuna ja ajattelevat niillä käsitteillä, joista sosiaalipedagogiikan teoreettinen itseymmärrys rakentuu. (Hämäläinen 1999, 17.).

Sosiaalipedagogiikan teoriasta voidaan puhua ainakin kolmessa toisiinsa liittyvässä eri perusmerkityksessä eli itseymmärrysteorian, viitekehysteorian sekä menetelmäteorian. Yleisin teoria on itseymmärrysteoria, joka jäsentää sosiaalipedagogiikan keskeistä sisältöä, hahmottaa sosiaalipedagogisen kysymyksenasettelun luonnetta sekä erittelee peruskäsitteitä ja määrittelee sosiaalipedagogiikkaa tieteenä, oppialana ja yhteiskunnan toimintajärjestelmänä. (Hämäläinen 1999, 18.).

Sosiaalipedagoginen ajattelu ja toiminta korostaa yhteisöllisyyttä, toiminnallisuutta ja elämyksellisyyttä. Sosiaalipedagogiikan teoreettisesta ja toiminnallisesta viitekehuksesta lähtee se työ, jota tehdään hevosten kanssa tapahtuvassa yhteisöllisessä toiminnassa lasten ja nuorten sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukemiseksi. Se työ pitää sisällään koko talliyhteisöjärjestelmän, jossa on paljon sosiaalisia yhteyksiä ja vuorovaikutusta. Tähän järjestelmään kuuluvat niin hevoset, ratsastajat, tallin henkilökunta, vanhemmat sekä muut ympäröivät yhteisöt ja ihmiset. (Koistinen 2005, 4.)

4.2 Yhteisöllisyys

Yhteisöllisyydellä viitataan ihmisten väliseen vuorovaikutukseen ja toimintaan. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys 2009.). Yhteisöllisessä toiminnassa lapset ja nuoret ovat tasavertaisia kumppaneita yhteisön toiminnassa niiltä osin kuin se on mahdollista. Tämä tarkoittaa, että aikuiset ja kasvattajayhteisö ilmaisee selvästi ne rajat, joiden sisällä lasten ja nuorten itsesääätely voi tapahtua. Yhteisöllisessä toiminnassa lapsia ja nuoria pyritään ohjaamaan siten, että he pystyisivät osallistumisen ja tasavertaisuuden avulla ratkaisemaan ja käsittelemään asioita entistä omaehtoisemmin ja itsenäisemmin. Itsesääätelyn ja käyttäytymisen normit rakentuvat yhteisössä yhteistyössä yksilöiden ominaisuuksien sekä yhteisön tason ja säädösten pohjalta. Yhdessä sovitut ja hyvin perustellut rajat luovat turvallisuutta ja herättävät luottamusta yhteisöön, mikä puolestaan luo parhaat edellytykset onnistuneelle kasvatukselle. (Lätti 2007, 14.).

Mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa itseä ja yhteisöä koskeviin asioihin lisää lasten ja nuorten osallisuutta sen lisäksi, että se motivoi toimimaan ja osallistumaan. Voidaan katsoa, että kasvatusyhteisössä jokainen yksittäinen tilanne on vaikuttamistilanne. Tällainen kasvatuksellinen vuorovaikutustilanne saattaa vaikuttaa paljonkin yksilön tulevaisuuteen. Yksittäiset tilanteethan juuri johtavat yksilön käyttäytymiseen ja ratkaisuihin joko edistäen tai taannuttaen yksilön kehitystä. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta tarjoaa lukuisia tällaisia vaikuttamistilanteita. Esimerkiksi jo tallille lähtiessä lapsen tai nuoren säänmukaisen ja turvallisen vaatetuksen varmistaminen voi olla kasvatuksellinen vuorovaikutustilanne, jossa lapsi tai nuori oppii paitsi omaan terveyteen myös ohjeisiin liittyviä asioita. Nämä voivat tuntua pieniltä asioilta, mutta ne ovat kuitenkin niitä, joita lapsi tai nuori voi myöhemmin soveltaa omassa itsenäisessä elämässään. (Riittinen 2010, 15-16.).

4.3 Toiminnallisuus

Toiminnallisuudella tarkoitetaan yhteistoimintaa, osallistumista ja vastuunkantoa. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys 2009.). Sosiaalipedagogiikka on toimintatiede, joka pyrkii ehkäisemään ja lieventämään sosiaalisia ongelmia ja syrjäy-

tymistä. Sosiaalipedagoginen teoria pitää siis sisällään toiminnallisen lähtökohdan. Sen luonteeseen on olennaista pohtia, mitä ongelmille voisi ja pitäisi tehdä eikä vain kuvata ja selittää, miten ongelmat syntyvät, ilmenevät ja vaikuttavat. (Lätti 2007, 15.)

Toiminnallisuus sosiaalityössä voidaan nähdä joko vaihtoehtoisena tai täydentävänä työmuotona verbaaliselle vuorovaikutukselle. Sosiaalipedagogiikka on kiinnostunut kaikista niistä oppimis- ja kasvuprosesseista, joiden kautta yhteiskunnallinen toimintakyky ja sosiaalinen identiteetti voivat muotoutua sekä siitä, miten riittävä elämänhallinta ja itsenäisyys saavutetaan. Tunne omasta tarpeellisuudesta kasvatetaan ottamaan vastuuta ja asioiden oppiminen ja tekeminen itse lisäävät tunnetta osaamisesta ja pätevyydestä. (Riittinen 2010, 16.).

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta perustuu lapsen tai nuoren omaan toimintaan ja sen kautta oppimiseen, auttamisen ei ole tarkoitus tulla lapsen tai nuoren ulkopuolelta. Lasta tai nuorta autetaan löytämään oma paikkansa ja huomaamaan omat vahvuutensa. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta luo suunnattomasti sellaisia tilanteita, joissa lapsi tai nuori voi saada onnistumisen ja pärjäämisen kokemuksia joko yksin tai ryhmässä. Sitä kautta lapsi tai nuori vahvistaa käsitystä omasta osaamisestaan. (Riittinen 2010, 16.).

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa toiminnallisuus tarkoittaa kaikkea hevosen kanssa tehtävää käytännön työtä, olipa se sitten ratsastusta tai tallitöitä. Tärkeintä on yhdessä tekeminen eikä tällöin ikäeroilla ole merkitystä. Tarkoitus on, tekemällä ja kokeilemalla lapset saavat onnistumisen kokemuksia, joiden kautta on helpompi oppia ja muistaa asioita. Asiat jäävät paremmin mieleen, kun ne on koettu ja oivallettu itse. Lapsen tai nuoren innostuksen jatkumiseen vaikuttaa myös se, että ensimmäiset kokemukset hevostoiminnasta ovat positiivisia. Siksi on tärkeää, että alussa on aikuinen mukana neuvomassa, miten asioita tehdään. (Lätti 2007, 15.).

4.4 Elämyksellisyys

Elämyksellisyydellä tarkoitetaan omia saatuja kokemuksia ja niiden jakamista. Joskus voi löytyä yhtäläisyyksiä seikkailu- ja elämyspedagogiikkaan. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys 2009.). Elämyksellisyydellä on sosiaalipedagogisesta lähestymistavasta johtuen yhtymäkohtia seikkailu- ja elämyspedagogiikkaan. (Koistinen 2005, 5.)

Koska seikkailu- ja elämyspedagogiikalle ei ole olemassa yhtä yksiselitteistä määritelmää, ne voidaan ymmärtää kasvatukseen menetelmiksi, joissa käytetään apuvälineenä muun muassa luontoa, seikkailua ja ilmaisua persoonallisten ja terapeuttisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Seikkailu- ja elämyspedagogiikka onkin välitöntä ja suoraa oppimista sydämellä, kädellä ja järjellä tositalanteissa luovien ongelmien ratkaisualoitteiden ja yhteisten haasteiden avulla. Seikkailussa todellisuus koostuu toiminnasta ja käytännöstä, jotka rakentuvat ihmisen mielessä osaksi laajempaa sosiaalista verkostoa. Siten muun muassa seikkailuun liittyvien henkisten vaikeuksien voittaminen voi siirtyä arkielämään voimavaroiksi, jotka auttavat selviämään elämän muistakin vaikeuksista. Vaikka seikkailu ja elämyksellisyys liitetään usein vaativiin fyysisiin aktiviteetteihin, seikkailu on ennen kaikkea yksilön ja ryhmän kokonaisvaltainen kokemus, jolla on myös psyykinen ja sosiaalinen taso. Nämä korostuvat etenkin silloin, kun seikkailua tarkastellaan sosiaalityön näkökulmasta, sillä seikkailun avulla päästään kokemusten kautta käsittelemään muun muassa pelkoa, ahdistusta, onnistumista, vihaa ynnä muuta. (Riittinen 2010, 16-17.)

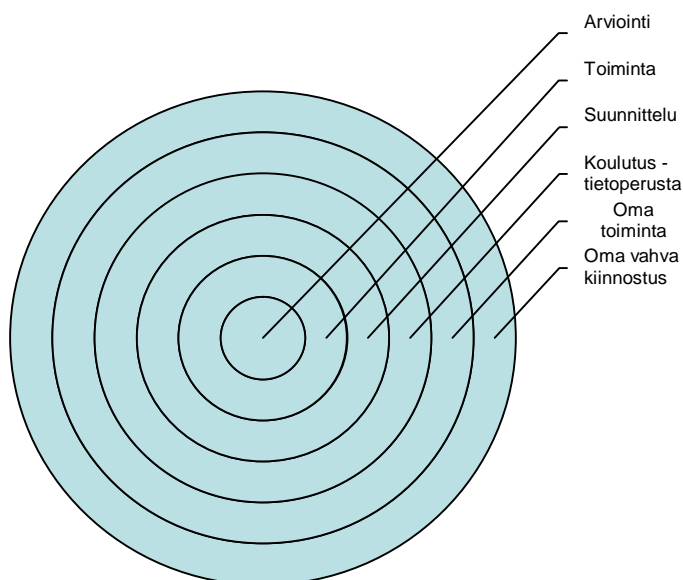
5 TOIMINNAN KUVAUS

*Hevosen ulkomuodossa on jotain,
mikä on hyväksi ihmisen sisikunnalle.*

Sir Winston Churchill

Opinnäytetyöni prosessin liikkeelle paneva voima oli oma, vuosien jälkeen uudelleen herännyt hevosharrastus. Itse tunnen suurta mielihyvää, rentoutuvani sekä virkistyväni puuhastellessani hevosten kanssa. Viime aikoina myös media on nostanut esiin hevostoiminnan roolin muun muassa syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kautta, aloin miettiä, miten voisin sisällyttää tämän aiheen opinnäytetyöhöni. Jostakin syntyi idea ”tapauksen” käyttämisestä ja siitä ajatuksesta särmien hionnan jälkeen nousi ajatus pienestä hevostoimintaryhmästä.

Opinnäytetyöni prosessin etenemistä voidaan havainnollistaa kohdekaaviolla (KUVIO 3), joka näyttää tavoitteeseen etenemisen vaiheet.

KUVIO 3. Opinnäytetyöprosessin eteneminen.

Koko prosessin ytimenä ja liikkeelle panevana voimana oli oma, hyvin vahva kiinnostus hevosiin ja aiheeseen. Kiinnostusta korostaa oma toiminta hevosten kanssa ja elämysten kautta saavutettu hyvän olon tunne ja rentoutuminen. Tämä vaikutti siihen, että tietoa asiasta oli saatava lisää. Lukemalla aiheesta tehtyjä tutkimuksia, kirjoja ja lehtiä, seuraamalla eri medioita ja keskustelemalla asiantuntijoiden kanssa nivoutui yhteen se tietoperusta, jolle opinnäytetyön pohjautuu. Sitä kautta oli helppoa lähteä suunnittelemaan toiminnallista osuutta. Uloimpana kehässä on arviointi, jossa yhdistyy kaikki sisemmät kehät.

5.1 Suunnittelu

Yhteistyökumppanina opinnäytetyön toteutuksessa toimi ylivieskalainen Ellun Talli. Olin kuullut, että siellä on järjestetty ratsastustunteja myös erityisryhmille. Ellun Tallilla ratsastuksenopettajana toimiva Marika Hintta innostui aiheestani ja ideastani oitis. Keväällä 2009 parin puhelun ja tapaamisen myötä nivoutui kokoon suunnitelma erityislaster/nuorten hevostoimintaryhmästä, joka kokoontuisi 2-3 kertaa viikossa. Yhdessä pohdimme, miten saada nuoria osallistumaan ryhmään. Kirjoitin esittelykirjeen, jossa kerroin itsestäni ja opinnäytetyöstäni ja sen tarkoituksesta ja toteutuksesta (LIITE 1). Marikalla oli jo ennestään suhteita muutamaaan perhekotiin ja hän jakoi kirjeen niihin. Perhekotien lisäksi kirje meni Ylivieskassa Terapiapiste Oy:lle, Sytykkeelle ja nuorisopoliklinikalle. Kirjeessä mainittiin alkupalaverin ajankohta, jolloin tapaisimme lasten ja nuorten vanhempia/hoitajia ja kertoisimme enemmän hevostoimintaryhmän toteutuksesta. Vanhemmilla oli myös mahdollista esittää ideoita ja toiveita toteutukseen.

Hevostoimintaryhmään ilmoitettiin mukaan kahdeksan lasta/nuorta, joista kolme perui osallistumisensa. Ryhmään jääneet viisi lasta muodostivat lukumäärällisesti lähes ihanteellisen ryhmän kaikkien talliturvallisuutta ajatellen. Lapset olivat iältään 9-, 10-, 11- ja 17 -vuotiaita. Huhtikuussa 2009 Ellun Tallilla pidettyyn alkupalaveriin osallistui näin ollen kolme vanhempaa/hoitajaa. Samalla, kun tutustuimme toisiimme kerroin opinnäytetyöstäni ja valaisin hieman hevostoimintaryhmän toteuttamista. Toteutuksen osalta olimme suunnitelleet, että päävastuu hevostoiminta-

ryhmän vetämisestä on Marikalla, sillä itselläni ei ole paljoakaan kokemusta ryhmän vetämisestä saati sitten erityislasten ryhmien vetämisestä. Katsoin myös, että Marikan hevostenkäsittelytaito on huomattavasti omaani parempi. Itse toimin ryhmässä avustajana, ”jokapaikanhöylänä”, ja havainnoijana.

Annoin vanhemmille perusteellisen taustatietolomakkeen täytettäväksi (LIITE 3). Lomakkeen tarkoitus oli kartoittaa lapsen alkutilanne sekä ryhmän kokoontumista varten tärkeät tiedot, kuten allergiat ja niiden lääkitys. Lomakkeen laadinnassa käytin apunani virikkeitä antamassa Mirja Kalliopuskan sosiaalisista taidoista tekemää ”luokitusta” (Kalliopuska 1995) sekä Gresham & Elliottin sosiaalisten taitojen tutkimuksen arviointimenetelmää (Pölkki & Kukkonen 1995).

Annoin vanhemmille myös tutkimuslupa-anomuksen täytettäväksi (LIITE 2). Tällä varmistin, että tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää opinnäytetyössäni.

5.2 Toteutus

Pieni, mutta intensiivinen hevostoiminnan ryhmä kokoontui Ellun Tallilla Ylivieskassa kesällä 2009 seitsemän kertaa aina 2-3 tuntia kerrallaan.

5.6.2009 oli ryhmän ensikokoontuminen Ylivieskassa Ellun Tallin satulahuoneessa. Vaikka muille kerroille oli varattu aikaa kahdesta kolmeen tuntia, tämä ensimmäinen kerta kesti vain tunnin. Siinä ajassa kävimme läpi tallin tapoja ja kuinka siellä tulisi käyttäytyä. Talli on hevosen koti, jossa ei saanut juosta eikä huutaa. Marika kertoi hevosten tavoista ja siitä, kuinka lasten tulisi hevosta lähestyä ja kohdella. Hevonen on saaliseläin, joka toimii vaistonsa varassa ja käyttäytyy aina sen mukaan. Niin hevosen kuin muidenkin eläinten kanssa pitää noudattaa tiettyä varovaisuutta.

Marika kysyi lapsilta heidän toiveitaan ryhmän toimintakertoja ajatellen. Lähes jokainen lapsi halusi ratsastaa. Jäin miettimään, että varmasti moni lapsi ajattelee hevostoiminnan olevan juuri sitä eikä ymmärrä, että siihen toki kuuluu paljon muutakin. Ratsastus on loppujen lopuksi hyvin pieni osa hevostoimintaa.

Lapsia oli mielenkiintoista seurata, sillä vanhemmat olivat hyvin avoimesti kertoneet lastensa taustoista. Ryhmään kuuluivat muun muassa sisarukset, joista nuoremalla oli diagnosoitu ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder eli tarkkaavaisuus- ja ylivilkkaushäiriö). Vanhempi sisarus, jolla oli hyvin traumaattisia kokemuksia takanaan ja on hyvin sisäänpäin kääntynyt ja syrjäänvetäytyvä, tuntui silti ottavan vastuuta nuoresta sisaruksestaan. Vanhempi paimensi ja komensi ylivilkasta sisarustaan, jolla keskittymiskyky oli koetuksella.

12.6.2009 kokoonnuimme toisen kerran. Koska lukumäärä ryhmässä oli pariton, saimme Marikan tyttären ”vierailevaksi tähdeksi” mukaan ryhmän toimintaan. Tällä toisella kerralla otimme jo ponitkin mukaan toimintaan. Lapset suorastaan paloivat halusta päästä harjaamaan ja hoitamaan karvaisia pikkuponeja. Lapset saivat tulla ponit tallin pihalle ruohoa syömään. Loppuajasta menimme maneesiin, jonne rakennettiin puomeista pieni esterata. Lapset saivat sitten Marikan ohjeistuksella talutella poneja puomien yli ja pujotella puomien välistä. Tehtävän anto sujui hyvin ja lapset kyllä kuuntelivat ohjeet tarkasti. Ryhmässä oli kaksi diagnosoitua ADHD-tapausta ja mielenkiinnolla seurasin, miten he ottivat ohjeita vastaan ja toimivat sen jälkeen.

20.7.2009 oli kolmas kerta. Pitkä tauko edellisestä kerrasta johtui Marikan sairauslomasta, jolle hän joutui kipeytyneen selän takia. Tuolloin kyllä huomasi, että aina asiat eivät mene niin kuin suunnittelee. Aamupäivästä kuitenkin innokas pieni porukka oli jälleen tallilla. Koska pääsääntöisesti lapset toimivat pareittain ja tällä kertaa ei vierailijoita ollut, Marika itse toimi kaikkein vilkkaimman kaverin kanssa. Olimme keskustelleet siitä aiemmin ja ajatelleet, josko näin saisimme hänetkin paremmin keskittymään kuulemaan ohjeita ja itse toimintaan. Aloitimme tunnit satulahuoneessa. Lapset saivat piirtää aiheesta Jos olisit hevonen, minkälainen hevonen olisit. Sitten kävimme keskustellen läpi hevosen päivää ja mitä siihen kuuluu. Tyttöjä tämä tuntui kiinnostavan enemmän kuin poikia ja pojat olivat suhteellisen rauhattomia. Niinpä laitoimme pojat pienelle lenkille ulos ja tyttöjen kanssa ryhdyttiin tallin aamupäivätoimiin, joka tässä tapauksessa tarkoitti karsinoiden siivousta. Tytöt toimivat parina todella hyvin.

Tytöt saivat levähtää, kun pojat tulivat lenkiltä ja minä opastin heidät karsinoiden putsauksen saloihin. Sen jälkeen olikin kertauksen aihetta tallin säännöistä, sillä aivan mutkattomasti ei ollut poikien ulkoilulenkki sujunut. Tällä kerralla muutoinkin toisen pojan keskittyminen alkoi herpaantua ja hän koitti rajojaan lähes joka tilanteessa. Mietin, vaikuttiko siihen kenties se, että me aikuiset ja lapset aloimme jo olla suhteellisen tuttuja keskenämme.

21.7.2009 neljäs kerta, joka ei alkanut aivan toivotulla tavalla. Edellinen tunti oli myöhässä ja jouduimme odottelemaan. Lapset olivat innoissaan, sillä tälle kerralle oli luvassa jo vähän ratsastusta. Tosin ensin teimme maneesiin radan puomista ja kanistereista. Lapset toimivat ponien kanssa ensin taluttamalla radalla. Muodostimme kaksi ryhmää, toisessa olivat tytöt ja toisessa pojat ja minä. Pidimme ponihetken loppuksi leikkimielisen viestikilpailunkin, joka meni oikein hyvin.

Tuntien loppuksi harjattiin norjanvuonohevonen Kalle tuntikuntoon ja laitettiin sille ratsastusvyö. Sitä apuna käyttäen ja siitä tukea ottaen lapset saivat ratsastaa Marikan taluttaessa hevosta. Ensin mentiin käyntiä, mutta tasapainon parantuessa jopa ravattiin. Hevosen selässä oltiin sekä yksin että parettain. Kun ratsastushetki oli päättynyt, suoritettiin hevosen sekä käytössä olleiden välineiden huolto, kuten muun muassa kuolaimien pesu.

24.7.2009 viides kerta. Ensimmäinen kerta, kun lasten välillä oli jos jonkinlaista eripuraisuutta. Aloitimme maneesissa tekemällä jälleen radan puomeista. Sen jälkeen kaikki lapset pyydettiin Marikan taakse ja leikittiin olevamme hevosia. Pujoteltiin puomien välistä ja esteitäkin hypättiin. Yksi lapsista oli erehtynyt ajasta ja häntä odotellessamme leikittiin maneesissa hippasta ja polttopalloa. Kaikki olivat innolla mukana, vaikka suukopua vähän esiintyikin. Kun kaikki olivat paikalle, shetlanninponit otettiin mukaan toimintaan. Marika talutti ponia, kun lapset olivat sen selässä ja samanaikaisesti joku lapsista talutti toista ponia. Myöhemmin tytöt värkkäsivät ponien kanssa, kun pojat laitettiin rakentamaan esteitä.

Tarkoitus oli järjestää lapsille pienimuotoinen näytös siitä, kuinka Marika laukkuutti poneja irrallaan. Mutta shettikset ovat sen verran jääräpäisiä, että esteitä ei Marikakaan saanut niitä hyppäämään. Muuta hupia ponit kyllä lapsille järjestivät, sillä

toinen poneista juoksi niin ketterästi naruaidan alta maneesista ulos ja tielle ettei kukaan meistä kerinnyt tekemään yhtään mitään. Poni saatiin kyllä kiinni, mutta useamman kilometrin se ehti laukata irrallaan. Lapset olivat haltioissaan ”ponijahdista”, että seuraavalla kerrallakin siitä vielä puhuttiin.

27.7.2009 kuudes kerta. Kokoonnuimme satulahuoneeseen, jossa vaihdoimme viikonloput kuulumiset ennen kuin mentiin maneesille hommiin. Kuudesta tolpastä tehtiin pujottelurata, jonka jälkeen alkuverryttelyksi pelattiin jälleen polttopalloa. Vaikka sen oli tarkoitus vähän rauhoittaa tilannetta, erimielisyyksiä ja kätinöitä alkoi tulla. Tietynlaista valtataisteluaakin oli ilmassa. Tytöt hakivat ponit tarhasta sisälle, mutta tällä kertaa norjanvuonohevonen Kalle oli kuitenkin se, joka otettiin käytävälle, jossa lapset saivat harjata ja laittaa sen kuntoon maneesia varten. Kalle sai ratsastusvyön ja suitset ja lapset pääsivät kipuamaan Kallen selkään. Tytöt ja toinen pojista olivat hyvin innokkaita, mutta jälleen kaikkein vilkkaimmalla pojalla oli vaikeuksia keskittymisen suhteen. Kallen selässä hän oli kuin makarooni ja näytteli käsimerkkejä muille. Myöhemmin häntä kiinnostivat tallikissat enemmän kuin muu tallitouhu.

Tähän mennessä hevosilla oli ratsastettu ilman satulaa ratsastusvyön avulla, mutta tällä kertaa toinen shetlanninponi satuloitiin ja lapset pääsivät ”kunnolla” ratsastamaan, toisen lapsen taluttamalla tosin.

28.7.2009 seitsemäs ja viimeinen kerta. Lapset saivat värkätä ponien kanssa laittamalla ne kuntoon maneesia varten eli harjausta ja muuta hoitoa. Viimeiselle kerralle oli varattu jutustelua ja ratsastelua. Lapset saivat ratsastaa vuorotellen ja tämä ilahdutti lapsia suunnattomasti. Toinen pojista riemastutti meitä huokaamalla: ”Menispä vähä pitempää kuin kahteentoista!”

5.3 Arviointi

Hevostoimintaryhmään osallistui yhteensä viisi lasta. Mukana oli kaksi lasta perhekodeista ja kolme muista perheistä. Joukossa oli myös kaksi sisarusta. Ennen ryhmän toiminnan alkua annoin täytettäväksi alkuarviointilomakkeen, jolla pyrin selvit-

tämään lasten taustoja kuten allergioita ja muita sairauksia sekä vähän valottamaan, minkälaisia ongelmia lapsilla oli. Vanhemmat täyttivät lomakkeet ja palauttivat minulle ensimmäisellä varsinaisella toimintakerralla.

Hevostoimintaryhmän arviointiin ja palautteen antoon olin laatinut erilliset kyselylomakkeet. Lapsille ja aikuisille oli erilliset lomakkeet. Lähetin kyselylomakkeet hevostoimintaryhmän päätyttyä sekä lapsille (LIITE 4) että vanhemmille (LIITE 5). Perhekodin palautelomakkeita ei takaisin lähetetty, mutta muut palauttivat vastuksensa minulle.

Lapsille tarkoitetussa palautelomakkeessa oli yhdeksän kysymystä, joilla pyrittiin saamaan vastaukset niihin kysymyksiin, jotka olivat opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiä. Kysymyksiin sai vastata omin sanoin. Vastaukset olivat selkeitä, mutta suhteellisen lyhyitä ja mietinkin, olisiko esimerkiksi ryhmähaastattelu ollut järkevämpi ratkaisu. Vastauksista kuitenkin ilmeni, että lapset olivat pitäneet hevostoimintaryhmään osallistumisesta. Parasta ryhmän toiminnassa oli ollut useimpien vastausten mukaan hevosen hoito. Yllättävää oli, että yksi oli todennut opetuksen olleen parasta. Oletan, että lapset tai ainakin tämä yksi lapsi piti siitä, että kerrottiin, mitä pitää tehdä ja miksi niin tehdään. Tietynlaista opettamista sekin. Havainnoijankin näkökulmasta lapset osallistuivat kaikkein innokkaimmin hevosen hoitamiseen. Ne lapset, joilla oli ennestään jo jonkinlaista kokemusta hevosista, antoivat neuvoja niille, jotka eivät olleet enemminkin olleet hevosten kanssa tekemisissä. Välillä meinasi tulla kinaakin siitä, kuka saa harjata mistäkin kohtaa tai saako ponin harjaa letittää tai muuta vastaavaa.

Hevostoimintaryhmässä toimimisen huonoja puolia lasten mukaan oli siivous. Etenkin pojat olivat sitä mieltä. Siivouksella tässä tapauksessa tarkoitetaan karsinoiden putsausta ja tallin yleistä siisteyttä, mikä lapsille tarkoitti lähinnä tallin lattian lakaisua. Siistiminen aiheutti pojissa nurinaa jo paikan päälle ja ilmeisesti se oli niin ikävää puuhaa, että muistettiin mainita kyselylomakkeessakin. Tosin talikon, lapion ja kottikärryjen käyttö sujui mutkattomasti ja helpontuntuisesti sekä pojilla että työillä. Tytöt eivät osanneet nimetä mitään, mikä olisi ollut huonoa.

Kaikki lapset olivat jättäneet tyhjäksi kyselylomakkeen kohdan, jossa kysyttiin, miten yhteistyö toimi ryhmäläisten välillä, vaikka olin kirjoittanut pari apukysymystäkin sulkuihin. Havainnoijan silmin yhteistyö näytti pääsääntöisesti toimivan hyvin. Ongelmana oli toisen pojan ylivilkkaus ja keskittymishäiriö. Toiset lapset eivät aina pitäneet, kun pojan huomio keskittyi johonkin aivan muuhun kuin siihen, mihin olisi pitänyt. Tämä häiritsi ryhmän toimintaa erityisesti silloin, kun ohjaajan piti puuttua lapsen tekemisiin ja ottaa komento haltuun. Välistä toiset lapset turhautuivatkin, kun toiminta ei alkanutkaan silloin kuin piti. Tämän tapaisten asioiden vuoksi olimme jo alkusuunnittelussa ottaneet huomioon kokoontumisten keston, erityislasten kanssa toimiessa kaikkeen pitää varautua. Pienet viivästykset tuntuivat kuuluvan asiaan ja aina piti olla varalla suunnitelma b, jos suunnitelma a ei toteutunutkaan.

Myös kysymys, miten yhteistyö ryhmän ja ohjaajan välillä toimi, oli jätetty jokaisen lomakkeessa tyhjäksi. Toimintaa läheltä seuranneena yhteistyö sujui suurimmalta osin moitteetta. Etenkin alussa lapset kuuntelivat hyvinkin tarkkaavaisesti, mitä ohjaaja heille sanoi ja noudattivat annettuja ohjeita. Huomasin, että Marikalla oli kokemusta lasten kanssa työskentelystä ja hän osasi lähestyä ja käsitellä lapsia tilanteen vaatimalla tavalla. Hän löysi joka tilanteeseen oikeat sanat eikä lasten ollut vaikea lähestyä häntä esimerkiksi neuvoa kysyessä. Myös minä itse tunsin, että saimme yhteistyön pelaamaan itseni ja lasten välillä. Etenkin niillä kerroilla, kun tuntien alku viivästy, sain luotua lapsiin hyvin kontaktia juttelemalla ja kuuntelemalla heitä. Lapset missään vaiheessa arkailevat tai ujustelleet meitä aikuisia vaan uskalsivat kysellä ja jutella reippaasti. Viimeisillä kerroilla, kun olimme jo tulleet tutuiksi, alkoi lasten joukosta kuulua napinaa, vastaan inttämistä sekä pientä eripuruutta. Mutta silti ohjeiden noudattaminen ei ollut kenenkään lapsen mielestä vaikeaa. Tietysti niillä, joilla oli keskittymishäiriöitä, ohjeiden antamiseen ja vastaanottamiseen meni pidempi aika, kun keskittyminen herpaantui. Kaikki kuitenkin pääsääntöisesti noudattivat ohjeita esimerkillisesti.

Lasten mielestä mukavinta, mitä hevosten kanssa toimimisessa oli ratsastus. Tämä ei yllättänyt minua lainkaan. Innostuksen näki jo tuntien aikana. Lapset olivat hyvin aktiivisia kaikissa asioissa, joita sai tehdä ponin kanssa, vaikka ratsastus nimettiin kaikkein hauskimmaksi asiaksi. Yhtään napinaa ei kuulunut, kun poneja harjattiin tai muuten hoidettiin ja laitettiin valmiiksi tuntia varten.

Ikävintä puolta he eivät osanneet kukaan nimetä.

Kaikki ne lapset, jotka kyselylomakkeen palauttivat, ovat omien sanojensa mukaan jatkaneet hevosharrastuksen parissa jollakin muotoa. Kuitenkaan muihin ryhmläisiin he eivät ole pitäneet yhteyttä. Oma päätelmäni on, että he käyvät kukin ottamassa ratsastustunteja tallilla, mutta eivät käy kuitenkaan samoilla tunneilla.

Lasten vanhemmat/hooltajat saivat myös täytettäväksi arviointilomakkeen hevostoimintaryhmän toiminnan päättyessä. Edelleenkin perhekodista ei lomaketta palautettu, mutta kaksi muuta perhettä lähettivät kyselylomakkeen täytettynä minulle. Vastauksia lukiessani huomasin, että kummassakin perheessä oli nostettu esille samoja asioita ryhmän toiminnasta.

Perheillä ei varsinaisesti ollut mitään ennako-odotuksia hevostoimintaryhmästä. Asia oli uusi, joten tietoa katsottiin tavallaan olevan liian vähän minkäänlaisille ennako-odotuksille. Toivottiin, että löytyisi kiva porukka, jossa lapset saisivat touhuta. Toinen perhe oli jo pitkään odottanut jotain vastaavaa. Uteliaisuus on ehkä paras sana kuvaamaan perheiden ennako-odotuksia.

Odotukset täyttyivät siltä osin, että lapset saivat mielekästä puuhaa, josta silmin nähdessä olivat nauttineet. Toinen perhe oli sitä mieltä, että toiminta loppui liian pian, mutta toisessa perheessä oltiin vähän sitä mieltä, että ryhmä vei lähes koko kesän. Siinä välillä ohjaaja Marika oli sairauslomalla useamman viikon ja alkukesälle suunniteltu toiminta venyikin sitten pitkälle heinäkuuhun.

Se, että toiveissa ollut hevostoimintaryhmän jatkuminen ei käynytkään toteen, oli suuri pettymys molemmille perheille. Yllättävää oli, että juuri se poika, jolle keskityminen tuotti eniten hankaluuksia, olisi erityisesti jatkaa toimintaa. Vanhempinsa palautteen mukaan poika ei kykene jatkamaan hevosharrastusta ilman ammattitaitoista ohjausta ja tutun porukan tukea. Traumaattisista kokemuksista kärsivä tyttö löysi ryhmän kautta ystävän, jonka kanssa on käynyt ratsastamassa aina silloin tällöin. Vanhempien kertoman mukaan pelkkä ratsastuskokemus ei kuitenkaan anna sitä nautintoa, mikä tulee, kun hevosten kanssa puuhailee ja oleilee. Ryhmän toinen poika käy ratsastustunneilla noin kerran viikossa.

Pyysin lomakkeessa palautetta myös puutteista, joita vanhemmat olivat havainneet ryhmän toiminnasta. Kummankin perheen lomakkeessa oli mainintaa siitä, että joskus tuntien alku viivästyi ja tämä aiheutti lapsissa levottomuutta ja pientä kyllästymistä, varsinkaan kun ei päässyt ratsastustunnin vuoksi maneesiin purkamaan ylimääräistä energiaa. Sama häiritsi minua itseänikin. Pari kertaa jouduimme odottamaan oman toimintamme alkua, kun ratsastustunti oli viivästynyt tai Marika joutui järjestelemään illan ratsastustunteja viime hetkien muutosten takia. Omasta mielestäni tämän olisi voinut kuitenkin hoitaa ryhmätuokiomme jälkeenkin.

Vanhempien mukaan lasten ensireaktiot ryhmästä olivat innostuneita ja haltioituneita, mutta enimmäkseen ryhmä oli herättänyt ihmetystä ja vähän pelottanutkin. Yhdelle lapsista ei oltu kerrottu etukäteen juuri mitään, sillä vanhemmat pelkäsivät lapset pistävän ”jumurit päälle” eikä ennakkoluulojen takia olisi suostunut osallistumaan ryhmän toimintaan ollenkaan. Innokkaimpia ryhmään osallistujia olivat ne, jotka olivat ennestään olleet hevosten kanssa tekemisissä. Lasten mielipiteet muuttuivat hiukan kokoontumiskertojen edetessä. Innostus ja mielenkiinto lisääntyivät toimintakertojen myötä, mutta pelkoa ja haluttomuutta lähteä tallille ei esiintynyt. Toiset vanhemmat kertoivat, että toimintatuokiota odotettiin innolla eikä olisi haluttu tuntien loppuvan ollenkaan.

Mielenkiinnolla ja ilolla luin, kun vanhemmat kirjoittivat, minkälaisia muutoksia hevostoimintaryhmä sai lapsessa aikaan. Osa kirjoitti, että rohkeus lisääntyi kuten myös iloisuus ja eloisuus. Toimintakerrat olivat myös lisänneet positiivista asennetta ympäristöä kohtaan. Kaikissa perheissä oli ennestään lemmikkieläimiä, kissoja ja koiria, mutta silti mainittiin, että mielenkiinto eläimiä kohtaan lisääntyi. Lapsi uskalsi lähestyä hevosen kaltaista isoa eläintä. Itsensä voittaminen oli paistanut naamasta ja onnistumisen tunteet näkyivät ulospäin, eräs vanhempi kirjoitti ylpeänä.

Hevostoimintaryhmä toi myös hivenen apua arkeen kotona. Vaikka vanhemmat olivat kiinni lasten kuljettamisessa tallille ja takaisin, he saivat oman hengähdystaukonsa ja sitä kautta voimia arjen pyörytykseen. Toisaalta aika oli niin lyhyt, että

voimavarojen ja arjen eväiden saanti jäi osalta huomaamatta. Vanhemmat olivat kuitenkin hyvin iloisia ja onnellisia lasten puolesta.

6 POHDINTA

"Hevosesta säteilee aivan erityinen magiikka ja mystiikka - se on aina kiehtonut ihmistä. Voima, kauneus ja energiavirta - ja ennen kaikkea se oma tila, johon hevonen kutsuu ja jossa olet vain sen kanssa, ovat asioita joista nautin"

Koulutuomari Anders Sucksdorf

Kun aloin pohtia aihetta opinnäytetyöhöni, en ensimmäisenä ajatellut toiminnallista opinnäytetyötä. Vähän vaivihkaakin siihen tarjoutui mahdollisuus, josta piti pitää kiinni. Kiitos tästä kuuluu Ellun Tallin Marikalle, joka lyhyehkön puhelinkeskustelun jälkeen otti innostuneesti haasteen vastaan ja lähti yhteistyössä kanssani ideoimaan pienen hevostoimintaryhmän toteuttamista. Opinnäytetyöni tehtävänä oli järjestää eriasteisten sosiaalisten ongelmien, sosiaalisten taitojen puutteiden, keskittymis- ja tarkkaavaisuushäiriöiden ja ylivilkkauden kanssa painiville lapsille ja nuorille hevostoimintaa ja sitä kautta hakea apua ja helpotusta heidän arkeensa. Toiminnan tavoitteina oli saada aikaan onnistunut ryhmäytyminen lasten välillä, vuorovaikutuksen syntyminen sekä lasten että hevosten kanssa ja saada lapset kuuntelemaan ja noudattamaan annettuja ohjeita. Ratsastuksenopettaja Marika toivoi vielä, että hevostoimintaryhmä jäisi elämään, vaikka opinnäytetyöni toiminnallinen osuus olisi päättynyt.

Opinnäytetyötäni varten koottu hevostoiminnan ryhmän kanssa toteutettu toiminta perustui ja noudatti vahvasti sosiaalipedagogisen hevostoiminnan periaatteita, mutta käytän silti pelkkää hevostoimintaryhmä-nimitystä, sillä sosiaalipedagoginen hevostoiminta vaatii kuitenkin aina sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennuskoulutuksen omaavan ohjaajan. Sitä täydennuskoulutusta Marikalla ei ole, vaikka hän on kouluttautunutkin vammaisratsastuksen ohjaajaksi ja vetänyt useita erityisryhmien ratsastustunteja. Hevostoimintaryhmässä nousivat voimakkaasti esiin sosiaalipedagogiikan peruselementit eli yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys. Yhteisöllisyydessä korostui tavoitteemme eli saada aikaan vuorovaikutusta lasten välillä sekä lasten ja hevosten välillä. Toiminnallisuudessa pääpaino oli yhteistoiminnassa ja osallistumisessa. Lapset toimivat toimintakerroilla useimmiten pareittain ja yhteistyöllä joutuivat selviämään annetuista tehtävistä. Leikkimielisissä kilpailuissa jokainen kantoi vastuuta siitä, miten oma joukkue pärjäsi ponit

mukaan lukien. Elämyksellisyydessä oli koko toiminnan ydin. Siinä painottuivat lasten kokemukset ja niiden kautta oppiminen. Toisille jo pelkästään tallille tulo oli varsinainen elämys, jota ei oltu ikinä aikaisemmin koettu. Kuitenkin hevostoiminta itsessään oli jokaiselle uusi elämys ja kokemus, vaikka osa oli ratsastamassa aiemmin käynytkin.

Hevostoimintaryhmän toteuttaminen oli mielenkiintoista ja haastavaa, jossa erityislapset pitivät huolen, että vauhtia ja vaarallisia tilanteita riitti jokaiselle kerralle. Ennen toimintakertojen alkua olin toimittanut vanhemmille kyselylomakkeen, jossa kartoitettiin lasten tämänhetkinen tilanne hyvin perusteellisesti. Toimintakertojen päätyttyä sekä vanhemmat että lapset saivat täytettäväkseen kyselylomakkeen, jossa he omin sanoin saivat vastata ryhmän toimintaa koskeviin palautekysymyksiin. Ne vanhemmat, jotka palautekyselyn palauttivat, olivat vastanneet ja pohtineet hyvinkin perusteellisesti ryhmän toimintaa ja tarpeellisuutta. Lapset sen sijaan tuntuivat vastanneen hyvin intuitiivisesti ja nopeasti, mutta vastauksista kyllä huokuitä samaa mielialaa ja totuuden siementä, jota olin hevostoimintaryhmän havainnoijana huomioinut toimintakerroilla. Silti tutkimuksen tulokset jossain määrin yllättivät.

Itse uskon hyvin vakaasti hevostoiminnan positiivisiin vaikutuksiin omien kokemusten kautta ja samaa sanoo Anna-Kaisa Pitkänen kirjassaan Hevosvoimia, että arka, epäsosiaalinen, aggressiivinen ja ylisosiaalinen henkilö voi hevostoiminnan kautta löytää uusia ja parempia tapoja toimia muiden ihmisten kanssa. Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen parantamisessa hevostoiminta on verraton apu, sillä hevosen kanssa vuorovaikutus syntyy yleensä heti ja luonnostaan (Pitkänen 2008, 47.). Vuorovaikutus oli ehkä tavoitteista se, josta näki heti toimintakerroilla, miten edistystä tapahtui. Ponien kanssa touhutessa lapset tuntuivat unohtavan kaiken muun ja vuorovaikutusta syntyi lähes huomaamatta. Ne, jotka olivat olleet hevosten kanssa tekemisissä aiemmin, neuvoivat ja ohjasivat niitä, joille hevoset oli vieraampi asia. Välistä jutusteltiin huomaamatta aivan muistakin asioista. Verraton työvälinen tuo pieni hörähtelevä poni. Tästä huolimatta en siltikään uskaltanut ajatella, että vaikutukset voisivat lasten kohdalla näin lyhyellä ajanjaksolla olla niin myönteisiä kuin vanhempien vastauksista saatoinkin havaita. Vanhemmat kokivat, että hevostoimintaryhmä oli lisännyt lasten rohkeutta ja iloisuutta. Lapsista oli tullut

eloisampia toiminnan myötä ja positiivinen asenne ympäristöä kohtaan oli lisääntynyt. Vaikka jokaisen lapsen kotona oli lemmikkieläimiä kuten kissoja ja koiria, oli mielenkiinto muitakin eläimiä kohtaan lisääntynyt entisestään, minkä vanhemmat nimesivät yhdeksi huomioitavaksi seikaksi. Isot eläimet kuten hevoset eivät enää herättäneet pelkoa vaan lapset uskaltavat lähestyä itseään isompaa karvaturpaa. Kaikkien palautteista ilmeni, että toiminnalle olisi kaivattu jatkoa, mutta se olikin ainoa tavoite, joka ei täyttnyt. Marika siirtyi pian toimintakertojen Ellun Tallilta muihin tehtäviin eikä tilalle ole saatu toista, joka olisi jatkanut hevostoimintaryhmän vetämistä.

Esimerkiksi Seija Okulov (2005) ja Essi Lauronen (2010) ovat todenneet, että hevostoiminta kasvattaa nuoren itsetuntoa, kun hän huomaa pärjäävänsä ja osavansa hallita isoa eläintä. Vanhempien antamasta palautteesta saattoi lukea, että itsetunnon kasvu konkretisoitui oikeasti hevostoimintaryhmässä. Kommentit ”itsensä voittaminen paistoi naamasta” ja ”onnistumisen tunteet näkyi ulospäin” viittaavat siihen, että hevostoimintaryhmä ei kokoontunut turhaan. Palaute yllätti positiivisesti ja sai miettimään, minkälaiset vaikutukset olisivat olleet, jos ryhmän toimintaa olisi jatkunut pitempään. Samalla tavalla kuin itsetunto lasten rohkeus oli lisääntynyt toimintakertojen myötä. Tämän huomasi kyllä tallillakin. Lasten rohkeus lisääntyi kerta kerralta ja etenkin ponien kanssa toiminen ei näyttänyt enää arveluttavan lainkaan. Rohkeus lisääntyi myös suhteessa muihin lapsiin ja tallin aikuisiin. Viimeisillä kerroilla lapset olivat jo niin tuttuja keskenään, että joistakin asioista syntyi suukopua ja eripuraisuutta.

Koska en itse ole koskaan juurikaan vetänyt minkäänlaisia ryhmiä, kokemusta on vähän ja hevostoimintaryhmästä vielä vähemmän. Jäin miettimään, onko lasten vaikea ymmärtää, että hevostoiminta on muutakin kuin pelkkää ratsastusta. Tuntui, että tässä ryhmässä lähes jokainen ajatteli hevostoiminnan olevan konkreettista hevosen hoitamista ja kuntoon laittamista ratsastusta varten. Lähdekirjoja lukiesani en mistään löytänyt vastausta siihen, miten selvittää sellaiselle lapselle, jonka mielikuvissa hevostoiminta on yhtä kuin ratsastus, että hevostoiminta on jotain paljon muuta. Pettyykö lapsi tajutessaan asian? Näihin kysymyksiin olisin toivonut vastausta. Tämän ympärille voisi joku rakentaa opinnäytetyönkin.

Sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle näyttäisi olevan tarvetta ja osa vanhemmista toivoikin ryhmälle jatkoa, mutta sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toimijoita on tällä alueella varsin vähän. Kalajokea ja Ylivieskaa lähimmät toimijat löytyvät Revonlahdelta, Pyhäjärveltä ja Kokkolasta (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys 2009.). Tavallinen hevostoiminta, joka on mahdollista kaikille iästä, sukupuolesta, koosta ja muusta huolimatta on ”matalan kynnyksen” sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Hevostoiminta ei nimenäkään kuulosta terapeuttiselta, hoitavalta saati leimaavalta ja luo siten helpommin lähestyttävän tavan tarttua mahdollisiin ongelmiin. Kuitenkin talli, joka on mukana tällaisessa matalankaan kynnyksen hevostoiminnassa, on selkeästi kasvatuksellinen yhteisö ja sen pitää tiedostaa kokonaisvaltainen tehtävänsä kasvatuksellisena yhteisönä. Tällaisen kasvatuksellisen yhteisön tunnusmerkkejä ovat aikuisten näkyvät roolit yhteisössä, ohjattu ja turvallisuutta herättävä vuorovaikutuksellinen toiminta sekä vastuullisuuteen ja yhteisöön kasvaminen. (Koistinen 2005, 5-6.) Tallilla pitää olla sellainen aikuinen, joka toimii johtajana ja ottaa vastuun tallin toiminnasta. Hän määrittelee selkeät yhteisölliset tavoitteet, joiden toteutumista seurataan. Johtaja myös huolehtii siitä, että palautetta annetaan, sitä uskalletaan antaa ja esiin tulleisiin mahdollisiin epäkohtiin puututaan. (Koistinen 2005, 6.) Vastuullinen aikuinen pitää tiukan lempeästi ohjat käsissään. Talliyhteisöhän on parhaimmillaan ja pahimmillaan tavallaan yhteiskunta pienoiskoossa. Siihen mahtuu monenlaisia ihmisiä eikä se aina voi olla ihanaa ja auvoisaa. Kiusaamista tapahtuu työpaikoilla ja kouluissa, miksi ei siis tallilla. Näihin epäkohtiin aikuisen tulee puuttua riittävän ajoissa. Sosiaalisten ongelmien kanssa painiva lapsi tai nuori joutuu kohtaamaan vaikeita tilanteita päivittäin, joten enää siellä, missä lasta yritetään eheyttää, niitä ei tarvitsisi kokea.

Maaliskuun lopussa Hippoliksen Hevosklusteri-hanke järjesti yhteistyössä Suomen Ratsastajainliiton, Suomen Ratsastusterapeutit ry:n ja Suomen Ratsastuspedagogit ry:n kanssa Monien mahdollisuuksien hevonen – Elämyksiä ja elämää – hevonen osana hyvinvointipalveluja –seminaari, jossa peräänkuulutettiin hevosharrastuksen tunnustamista tasavertaiseksi tuetuksi harrastusmuodoksi. Seminaarissa puheenvuoron piti Pegasos-hankkeen projektipäällikkö Teea Ekola, joka käyttää sosiaalipedagogista hevostoimintaa lastensuojelutyössä. Hänen mielestään haastetta riittää siinä, että sosiaali- ja terveysalan toimijat saataisiin vakuuttuneiksi siitä, kuinka toimiva työvälinen sosiaalipedagoginen hevostoiminta on. Hevoselta oppii

läsnäoloa, tässä hetkessä elämistä ja sitä, että ei katsota peruutuspeiliin ja märehditä menneitä. Vastoinkäymisistä huolimatta pitää pyrkiä eteenpäin. (Hevosurheilu 31-32/2011, 2.)

LÄHTEET

- Aro, J. 2003. Hevonen – terapeutti ja työtoveri. Ratsastusterapeutin kokemuksia ratsastusterapiasta. Pro Gradu-tutkielma. Jyväskylä: erityispedagogiikan laitos. Jyväskylän yliopisto. Saatavilla:
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/7806/G0000387.pdf?sequence=1>
- Draper, J. 1997. Gummeruksen suuri hevostutkimus. Hevosrodut ja hevosten hoito. Kolmas painos. Gummerus Kustannus Oy.
- Hevosurheilu 20.4.2011. Yhteiskunnan tunnustettava hevosharrastuksen vaikuttavuus. Hevonen hyvinvoinnin edistäjänä. 2011. Alustukset luettavissa
www.hippolis.fi
- Hämäläinen, J. 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopion yliopisto. Koulutus- ja kehittämiskeskus. Opetusjulkaisu 1/1999.
- Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY.
- Kalliopuska, M. 1995. Sosiaaliset taidot. Edita. Helsinki. Painatuskeskus.
- Kamula, S. & Rähä, T. 2009. Terapeuttisen ratsastuksen merkitys sosiaalisiin taitoihin. Kahden kielihäiriöisen lapsen tapaustutkimus. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. WWW-dokumentti:
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/3238/Kamula_S_Raiha_T.pdf?sequence=1 Luettu: 6.12.2010
- Koistinen, K. 2005a. Hevostoiminta ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä. Teoksessa Okulov, Seija & Koukkari, Katja (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi – sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellutukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopio: Kopijyvä
- Lanne, S. & Sironen, A. 2006. Ratsastus vammaisen terapiamuotona. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan koulutusohjelma. WWW-dokumentti. Saatavilla:
http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Pori2006/91aabc_Pori_Lanne_9136.pdf Luettu: 2.12.2010
- Lauronen, E. 2010. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta osana ADHD-lapsen kuntoutusta. Opinnäytetyö. Savonia ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. WWW-dokumentti. Saatavilla:
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/6877/Essi_Lauronen.pdf?sequence=1 Luettu: 28.11.2010
- Lindsberg, A. & Nádasi M. 2002. Ratsastusterapia kehitysvammaisten lasten kuntoutusmenetelmänä. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diakoninen sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan koulutusohjelma. WWW-dokumentti. Saatavilla:

http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Helsinki2002/LindsbergAnneNdasiMinna2002.pdf
Luettu: 8.1.2011

Lätti, E. 2007. Hevostoiminta sosiaalipedagogisena työmenetelmänä. Opinnäytetyö. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelman. Saatavilla: <http://www.cou.fi/opinnaytetyot/julkaistut/Latti.pdf>

Okulov, Seija 2005. Eläimet hoitajana – vai yhteisö? Eläimet sosiaalisen kuntoutuksen välineinä. Tampereen Yliopisto. Sosiaalityön tutkimuksen seura. WWW-dokumentti. Saatavilla:
http://www.uta.fi/laitokset/sospol/sttutk/abstraktit/ryhma8_1.htm Luettu 1.12.2010

Peltonen, H. 2008. Hevonen kasvattajana. Hevonen kasvattaa oikeudenmukaisesti. Dialogi-lehti 12.9.2008.

Pitkänen, A. 2008. Hevosvoimia. Hyvää oloa hevosharrastuksesta. Helsinki: Kirjapaja.

Pölkki, P. & Kukkonen, P. 1995. Gresham & Eliottin arviointimenetelmä sosiaalisten taitojen tutkimuksessa. Psykologia 1/95. Suomen psykologisen seuran julkaisu.

Riittinen, M. 2010. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kehittäminen ja käyttöönotto Sippolan Koulukodilla. Opinnäytetyö. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti. Saatavilla:
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/13645/Riittinen_Miia.pdf?sequence=1 Luettu: 20.1.2011.

Saastamoinen, K. 2007. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa. Pro Gradu-tutkielma. Kuopio: Sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Kuopion yliopisto. Saatavilla:
<http://www.kampus.uku.fi/gradut/2007/3259.pdf>

Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys. 2009.
www.hevostoiminta.net Luettu 9.5.2009.

Suomen Ratsastajainliitto.
www.ratsastus.fi Suomen Ratsastajainliiton www-sivut. Luettu 12.2.2010.

Suomen ratsastusterapeutit ry.
www.suomenratsastusterapeutit.net Suomen ratsastusterapeutit ry:n www-sivut. Luettu 10.10.2010.

Työllistävä Hevonen. 2010.
www.tyollistavahevonen.wordpress.com Työllistävä Hevonen –hankkeen blogi. Luettu: 3.9.2010.

Vainionpää, R. 1998. Sanna ratsastaa. Tapaustutkimus. Pro Gradu-tutkielma. Jyväskylä: Erityispedagogiikanlaitos. Jyväskylän yliopisto. WWW-dokumentti. Saatavilla:

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/7994/1267.pdf?sequence=1>

Luettu 30.11.2010

Vilkkä, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Vilkkä, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen oppinäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hei!

Olen kolmannen vuoden sosionomiopiskelija Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulusta, Ylivieskan yksiköstä. Opiskelut alkavat olla opinnäytetyötä lukuunottamatta loppusuoralla, valmistun jouluna 2009. Olen vähän varttuneemmalla iällä opiskelemaan lähtenyt, kirjoitin ylioppilaaksi Kalajoen lukiosta 1990 ja aiemmalta koulutukseltani olen merkonomi. Takana oli yli 10 vuotta työelämää, kun koulunpenkki alkoi jälleen kiinnostaa. Toiveissani on valmistumisen jälkeen tehdä töitä lasten ja nuorten parissa.

Opinnäytetyöni halusin liittyvän siihen, mikä minua itseäni suunnattomasti kiinnostaa ja mikä on oma harrastukseni eli hevostoiminta. Oma hevoshistoriani on se tavallinen tarina: lapsuuden hevoshulluus ja tallilla käynnit, jotka hiipuivat siirryttyäni yläasteelle. Uudelleen innostus heräsi 90-luvun puolivälissä, jolloin kävin ratsastamassa (ilman ohjausta) pari kertaa viikossa, kunnes sekin taas jäi. Neljä vuotta sitten tutustuin avopuolisooni, joka omistaa ja valmentaa ravihevosta, samalla sain uuden hevuskärpäsen pureman. Tällä hetkellä meillä on omassa tallissa neljä hirnuvaa ja vapaa-aika kuluu enemmän ja vähemmän hevosellessä.

Opinnäytetyössäni tulen tutkimaan, millä tavalla hevostoiminta vaikuttaa sosiaalisten taitojen kehittymiseen sellaisilla lapsilla ja nuorilla, joilla on erilaisia sosiaalisia vaikeuksia. Sain opinnäytetyöhöni yhteistyökumppaniksi Ellun Tallin Marikan, joka on auttanut minua pääsemään alkuun ottamalla yhteyttä eri tahoihin, informoinut ja kysynyt, löytyisikö sellaisia lapsia ja nuoria, jotka voisivat osallistua tähän sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ryhmään.

Olette sydämellisesti tervetulleita **lauantaina 18.4.2009 klo 12** Ellun Tallille potkaisemaan projekti käyntiin! Kertoisin silloin mielelläni lisää opinnäytetyöstäni ja sen toteutuksesta sekä kuulisin myös koottavan ryhmän edustajien ajatuksia ja ideoita, toiveita ja tavoitteita ryhmän toimintaan ja sitä kautta opinnäytetyöni toteuttamiseen.

Aurinkoisin terveisin,
Katariina Peltola
sosionomiopiskelija

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS/OPINNÄYTETYÖ

Teen opinnäytetyötä Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakouluun. Aiheenani on hevostoiminta ja sen vaikutukset sosiaalisten taitojen kehittymiseen sellaisilla lapsilla ja nuorilla, joilla on sosiaalisia vaikeuksia.

Opinnäytetyöni toiminnallinen osuus on tarkoitus suorittaa kesän 2009 aikana Ellun Tallilla Ylivieskassa, jonne on koottu lapsista ja nuorista koostuva sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ryhmä.

Haen lupaa käyttää tutkimustuloksia opinnäytetyössäni ja sitoudun noudattamaan ehdotonta vaitiolo- ja salassapitovelvollisuutta enkä luovuta salassa pidettäviä henkilötietoja sivulliselle. Ketään ei voida yksilöidä valmiista työstä.

Päiväys

Hakijan allekirjoitus

Nimen selvennys

Päiväys

Luvan myöntäjän allekirjoitus ja toimipaikka

Nimen selvennys

Hei!

Kiitos osallistumisesta opinnäytetyötutkimukseeni, jossa tutkin hevostoiminnan vaikutuksia sellaisiin lapsiin ja nuoriin, joilla on sosiaalisia vaikeuksia ja mahdollisia puutteita sosiaalisissa taidoissa.

Ohessa lähetän lomakkeita, joita kysymykset koskevat lapsen taustatietoja sekä tämän hetkistä tilannetta sosiaalisissa taidoissa. Lisäksi lähetän tutkimuslupahakemuksen. Täytetyt lomakkeet voitte toimittaa minulle perjantaina 5.6.2009, kun hevostoiminnan ryhmä kokoontuu ensimmäisen kerran tai viimeistään 12.6.2009 toiselle hevostoiminnan tunnille.

Kiittäen ja aurinkoista alkavaa kesää toivotellen,

Katariina Peltola

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu, Ylivieskan yksikkö

Taustatietolomake

Olkaa hyvä ja vastatkaa seuraaviin kysymyksiin kirjoittamalla vastaus sille varattuun tilaan. Joissakin kysymyksissä ympyröidään oikea vastausvaihtoehto ja vastausta voi täydentää sille varattuun tilaan.

Vastauspäivämäärä: _____

1. Lapsen nimi: _____

2. Lapsen ikä: _____

3. Onko lapsellanne jokin allergia/allergioita?

1. Ei
2. En tiedä
3. Kyllä, mikä/mitkä?

_____

_____

4. Miten allergiaa/allergioita hoidetaan, esim. lääkitys?

_____

_____

5. Onko lapsenne käynyt jossakin kuntoutuksessa tai käykö hän parhaillaan?

	Ei	Joskus käynyt	Käy parhaillaan
1. Puheterapia	☐	☐	☐
2. Fysioterapia	☐	☐	☐
3. Toimintaterapia	☐	☐	☐
4. Psykoterapia	☐	☐	☐
5. Muu, mikä? _____	☐	☐	☐

6. Onko perheessänne lemmikkieläimiä?

1. Ei
2. Kyllä, mitä?

_____

7. Onko lapsellanne eläimiin kohdistuvia pelkoja?

1. Ei
2. Kyllä, millaisia?

_____

Lomake lapsen sosiaalista taidoista

Alla on lueteltu lapsen sosiaalisia taitoja ja ominaisuuksia. Arvioikaa, miten lapsenne hallitsee taidot **tällä hetkellä**. **Rastitkaa** kunkin osion kohdalla sopivin vaihtoehto (ei koskaan – harvoin – usein – erittäin usein). Lopussa on varattuna tyhjiä sarakkeita, joihin voitte halutessanne kirjoittaa lisää vaihtoehtoja, joita haluaisitte minun tutkimuksessani huomioivan. Voitte myös vapaasti kirjoittaa loppuun omia kokemuksiinne aiheesta. Kaikki tiedot tullaan käsittelemään luottamuksellisesti eikä ketään voi tunnistaa valmiista työstä.

	ei koskaan	harvoin	usein	erittäin usein
1. Lapsi kuuntelee tarkkaavaisesti, kun hänelle puhutaan (vanhemmat, ystävät)				
2. Lapsi kuuntelee tarkkaavaisesti puhujia erilaisissa tilaisuuksissa				
3. Lapsi puhuu ”toisten päälle”, ei kuuntele				
4. Lapsi aloittaa keskusteluja oma-aloitteisesti				
5. Lapsi puhuu tilanteeseen sopivalla äänensävyllä				
6. Lapsi ilmaisee muille omia mielipiteitään				
7. Lapsi ottaa osaa keskusteluihin				
8. Lapsi kiittää				
9. Tarvittaessa lapsi osoittaa olevansa pahoillaan ja pyytää anteeksi				
10. Lapsi lausuu kohteliaisuuksia ystävilleen tai perheen jäsenilleen				
11. Lapsi ottaa vastaan ystäviensä kehuja ja kohteliaisuudet				
12. Lapsi tervehtii kotiin tullessaan ja vastaavanlaisissa tilanteissa				
13. Lapsi kieltäytyy kohteliaasti, jos joku esittää hänelle kohtuuttoman pyynnön				
14. Lapsi esittelee itsensä uusille ihmisille oma-aloitteisesti				
15. Tarvittaessa lapsi pyytää apua/neuvoa kotona esim. kotitehtävät				
16. Tarvittaessa lapsi pyytää myyjiltä apua kaupassa ja vastaavissa tilanteissa				
17. Lapsi tarjoaa apuaan pyydettyä				
18. Lapsi tarjoaa apuaan oma-aloitteisesti				
19. Lapsi noudattaa hänelle annettuja ohjeita				

	ei kos- kaan	harvoin	usein	erittäin usein
20. Lapsi reagoi asianmukaisesti, jos toinen lapsi lyö tai tönii häntä				
21. Lapsi toimii maltillisesti joutuessaan kiistaan vanhempiensa kanssa				
22. Lapsi päättää kiistat vanhempiensa kanssa rauhallisesti				
23. Lapsi toimii maltillisesti joutuessaan kiistaan toisten lasten kanssa				
24. Lapsi välttää tilanteita, jotka todennäköisesti johtavat vaikeuksiin				
25. Lapsi ottaa hyvin vastaan arvostelua				
26. Lapsi onnittelee ja kehuu perheenjäseniään heidän hyvistä suorituksista				
27. Lapsi reagoi asianmukaisesti ystäviensä tai saman ikäisten sukulaistensa kiusaamiseen				
28. Lapsi kutsuu ystäviään kotiinsa				
29. Lapsi leikkii yhteisleikkejä ikäistensä kanssa				
30. Lapsi pelaa seurapelejä, jotka edellyttävät vuorottaisuutta ja sääntöjen seuraamista				
31. Lapsi osallistuu oma-aloitteisesti ryhmäleikkeihin tai muuhun ryhmätoimintaan				
32. Lapsi saa helposti ystäviä				
33. Toiset lapset pitävät hänestä				
34. Lapsi suostuu ystäviensä leikkiehdotuksiin				
35. Lapsi osoittaa kiinnostusta monenlaisia asioita kohtaan				
36. Lapsi laittaa lelunsa ja muut kodin esineet oikeille paikoilleen, kun ei enää tarvitse niitä				
37. Lapsi on itsevarma sosiaalisissa tilanteissa, kuten juhlissa, vierailuilla tai retkillä				
38. Lapsi kertoo kokemuksistaan				
39. Lapsi osoittaa ymmärrystä perheenjäsentensä tarpeille ja tunteille				
40. Lapsi osoittaa ymmärrystä ystäviensä tarpeille ja tunteille				

LIITE 3/5

	ei koskaan	harvoin	usein	erittäin usein
41. Lapsi tunnistaa omat tunteensa				
42. Lapsi eläytyy muiden tunteisiin				
43. Lapsi ottaa vastaan tarjottua lohdutusta				
44. Lapsi luottaa ja kertoo vanhemmilleen tärkeistä asioista				
45. Lapsi kertoo ystävilleen tärkeistä asioista				
46. Lapsi osoittaa vuorovaikutustilanteissa kykyä jakamiseen ja yhdessä toimimiseen				
47. Lapsen tunnereaktiot vanhempiaan kohtaan ovat epäasiallisia; eivät ole suhteessa tilanteen laatuun tai ovat liian voimakkaita				
48. Lapsi hakee vanhemmiltaan läheisyyttä ja fyysistä kontaktia				
49. Lapsi ilmaisee omia tunteitaan				
50. Lapsi kertoo peloistaan				
51. Lapsi hyväksyy itsensä				
52. Lapsi kokee alemmuuden ja pätemättömyyden tunteita				
53. Lapsi kysyy luvan ennen kuin lähtee kotoaan				
54. Lapsi kysyy luvan ennen kuin käyttää muiden perheenjäsenten omaisuutta				
55. Lapsi odottaa tarvittaessa omaa vuoroaan, esim. pelissä tai kaupassa				
56. Lapsi ottaa toiset huomioon				
57. Lapsi ilmoittaa onnettomuuksista tai vahingoista asianmukaisille henkilöille				
58. Lapsi syyttää muita tekemistään virheistä				
59. Lapsi toimii ottaen toiset huomioon				
60.				
61.				
62.				
63.				
64.				
65.				

Hei!

Muistathan, kun tapasimme kesällä 2009 Ellun Tallilla hevostoimintaryhmässä? Aikaa siitä on jo vähän kulunut, mutta tahtoisin sinun vielä muistelevan ryhmän toimintaa ja vastaavan seuraaviin kysymyksiin omin sanoin 😊

Mikä ryhmässä toimimisessa oli hyvää?

Mikä ryhmässä toimimisessa oli huonoa?

Miten sinun mielestäsi yhteistyö toimi ryhmäläisten välillä? (Mikä oli hyvää, mikä huonoa, olisiko jotain voitu tehdä toisin?)

Miten mielestäsi yhteistyö toimi ryhmän ja ohjaajan välillä?

Minkälaista oli noudattaa annettuja ohjeita?

Mikä oli mukavinta, mikä jäi mieleen hevosten/ponien kanssa toimimisesta? Entä ikävintä?

Oletko jatkanut hevosharrastuksen parissa?

Oletko pitänyt yhteyttä ryhmäläisiisi?

Jos sinulla tulee vielä jotain mieleen, josta haluat kertoa, voit kirjoittaa sen tähän 😊

KIITOS VASTAUKSISTASI!

Hei!

Lapsenne osallistui kesällä 2009 Ellun Tallilla hevostoiminnan ryhmään. Siitä on jo kulunut jonkin verran aikaa, mutta tahtoisin teidän vielä muistelevan niitä viikkoja ja vastaavan seuraaviin kysymyksiin 😊

Millaiset ennakko-odotukset perheellänne oli hevostoimintaryhmästä?

Täyttyivätkö odotukset?

Mitä parannuksia esittäisitte?

Mitä puutteita havaitsite?

Mitkä olivat lapsenne ensireaktiot ryhmästä?

Miten mielipiteet ja toiminta muuttuivat käyntikertojen myötä?

Millaisia muutoksia hevostoimintaryhmässä toimiminen sai aikaan lapsessanne?

Löytyikö ryhmästä apua arjen pyörittämiseen kotona, antoiko se vanhemmille voimavaroja ja eväitä arkeen?

Vapaa sana ☺

KIITOS VASTAUKSISTANNE!